

”ETTÄ JOKU SAADAAN NOSTETTUA YLÖS OJASTA”

Diakoniapeli rippikoulun opetusmenetelmänä

Anuliina Kenttämaa &

Henna Raikaslehto

Opinnäytetyö, kevät 2013

Diakonia- ammattikorkeakoulu

Diak Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) – diakonin ja

kirkon nuorisotyönohjaajan virka-

kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kenttämää, Anuliina & Raikaslehto, Henna. ”Että joku saadaan nostettua ylös ojasta” Diakoniapeli rippikoulun opetusmenetelmänä. Diak Pieksämäki, kevät 2013, 60 s., 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Kristillinen suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + diakonin ja kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Tämä opinnäytetyö on raportti rippikoulun diakoniaopetuksen osana käytettävän pelin, toiminnallisen menetelmän toteutuksesta ja arvioinnista. Aineistona oli Imatran seurakunnan diakoniatyöntekijöiden kehittämä diakoniapeli, jota testattiin Rautjärven seurakunnan rippikouluryhmällä. Opinnäytetyön toiminnallisen osion toteutuksesta kerättiin palaute rippikoulun isosilta teemahaastattelun menetelmällä.

Diakoniaopetus on osa rippikoulua, ja ohjaa nuoria lähimmäisenrakkauteen, lähimmäisen huomioonottamiseen sekä yhteisvastuuseen vähäosaisista. Rippikoulun diakoniaopetuksessa hyödynnettävässä diakoniapelissä päästään kirjoittamaan 15-vuotiaan henkilön tarina elämäntapahtuma- korttien avulla. Tarinan päähenkilön elämässä voi tapahtua hyvin erilaisia käännteitä ja hänen kanssaan voidaan kulkea monenlaiset ilon sekä surun vaiheet. Tavoitteena on lisätä vaihtoehtoja selviytyä elämän haasteista ja kriisitilanteista. Diakoniapeli herättelee nuoria näkemään elämän moninaisuutta uudella, nuoria lähelle tulevalla tavalla. Diakoniapeli on hyvä työväline osana rippikoulun diakoniaopetusta.

Asiasanat: diakonia, diakoniaopetus, rippikoulu, kasteopetus, toiminnallinen menetelmä, teemahaastattelu

ABSTRACT

Kenttämäa, Anuliina & Raikaslehto, Henna. "That we can pick someone up from the trench" The game about social work done by the church as teaching method in the confirmation schools lessons'. Diak Pieksämäki, kevät 2013, 60 p., 3 appendices. University of Applied Sciences, Bachelor of Social services - option in Diaconia and Christian Youth work.

This thesis is a report of a game, which can be used in confirmation schools lessons of social work done by the church. The report includes the execution and valuation of the game. The material used on this thesis is from the Parish of Imatra, the social workers, who have created this game. The game was tested in the Parish of Rautjärvi with the participant in the confirmation school and the confirmation camp group leaders. The confirmation group leaders were interviewed about the game. One part of the confirmation schools lessons is about the social work done by the church. It leads the youngsters towards loving the neighbour, to take them into account and joint responsibility. This game is about writing one 15-year-old person's life, within all different changes that the playing cards can bring. The situations can be good or bad, as we all can face them in our lives. Many of us have the ways to handle the bad things. The game helps to awaken the young people to see the diversity of the life with the way that comes near to their own lives. The game is a good tool for confirmation schools lessons of social work done in church.

Keywords: Social work done by the church, confirmation school

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
1 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET	5
2 DIAKONIAN MERKITYS RIPPIKOULUSSA	7
2.1 Diakonia	7
2.2 Lähimmäisenrakkauteen kasvattaminen	9
2.3 Kristillinen kasvatus rippikoulussa.....	11
3 ERILAISET OPPIJAT RIPPIKOULUSSA	13
3.1 Oppiminen	13
3.2 Oppimistyylit	14
3.3 Neurologiset häiriöt	15
4 TOIMINNALLISUUS OPETUKSESSA	18
5 PRODUKTION KEHITTÄMISEN JA ARVIOINNIN MENETELMÄT	20
5.1 Aineiston keruu ja haastattelu aineistonkeruumenetelmänä.....	20
5.2 Aineiston analysointi teemahaastattelun keinoin.....	21
5.3 Aineistoon kohdistuva kritiikki	22
6 PRODUKTION LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	24
7 DIAKONIAOPETUS PELIN AVULLA	26
8 TOIMINNALLISEN OSION TOTEUTUS JA PALAUTTEET	28
8.1 Diakoniapelin toteutus	28
8.2 Nuorten haastattelemineen	29
8.3 Nuorten palaute.....	30
9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	32
LÄHTEET	35
LIITE 1 Diakoniapelin ohjeet	38
LIITE 2 Diakoniapelin tarinat	41
LIITE 3 Haastattelukysymykset.....	60

1 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TAVOITTEET

Opinnäytetyömme aihe on toiminnallinen menetelmä, diakoniapeli, jonka Henna Rai-kaslehto on kehittänyt Imatran seurakunnan kahden diakoniatyöntekijän kanssa vuonna 2012. Diakonista ajattelua ja empatiakykyä kehittävä peli on oiva, käytännönläheinen ja havainnollistava opetustapa esimerkiksi osana rippikoulua tai isoskoulutusta. Nuorten ajatusmaailmaa avartava peli herättää pelaajia elämän ja ihmiskohtaloiden moninaisuuteen. Peli on hyvä väline suvaitsevaisuuskasvatuksessa juuri sen värikkään etenemisen myötä. Opinnäytetyön kirjallisen raportin tavoitteena on kartoittaa nuorten kokemuksia ja ajatuksia pelin toimivuudesta osana rippikoulun diakoniaopetusta.

Rippikoulun yleistavoitteen lähtökohtana on kirkolle annettu kaste- ja opetustehtävä, sekä käsky lähimmäisenrakkauteen, joka velvoittaa kaikkia kristittyjä. Nämä rippikou-lua ohjaavat perusteet tulevat esille Jeesuksen antamassa kastekäskyssä sekä rakkauden kaksoiskäskyssä. (Kirkkohallitus 2001, 17.)

*Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä.
Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni:
Kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen
ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea,
mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa.
Ja katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät
maailman loppuun asti. (Matt. 28:18–20)*

*Rakasta Herraa, Jumalaasi,
koko sydäimestäsi ja koko sielustasi,
koko voimallasi ja koko ymmärrykselläsi,
ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. (Luuk.10:27)*

Rakkauden kaksoiskäskyssä kehoitetaan rakastamaan Jumalaa ylin kaiken ja lähimmäis-tä niin kuin itseä. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan diakoniapelin toimivuutta osana rippikoulun diakoniaopetusta. Opinnäytetyöprosessi on opettanut, että diakonia voi olla monenlaista toimintaa, esimerkiksi erään isosen sanoja lainaten, sitä että joku saadaan nostettua ojasta ylös.

Rippikoulun lähtökohta tulee hyvin esille diakoniaopetuksen toiminnallisen osion myö-tä. Peli on hyvä työväline diakonia- ja nuorisotyöntekijöitä ajatellen. Perinteinen dia-

koniatyönopetus rippikoulussa on tämän ajan nuorille melko kaukaista ja vaikeasti ymmärrettävää. Diakonia kuuluu rippikoulun keskeisiin sisältöihin, ja sen tarve on ilmeinen mitä enenevässä määrin. Opetuksen tuominen nykyaikaan, nuorille ymmärrettävällä tavalla on tarpeellista. Diakoniapeli on toimiva osa diakoniaopetusta, ja se on diakoniiseen ajatteluun ja empatiaan innostava menetelmä.

Diakonia on yksi kirkon perustehtävistä, joka tulee saattaa ajan tasalle sekä aktiiviseksi osaksi ihmisten arkea. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää nuorten ajatuksia diakoniasta sekä sen opetuksessa käytetystä menetelmästä, diakoniapelistä. Koska aiheena oleva opetusmenetelmä on toiminnallinen, se on helposti ymmärrettävissä niin opettavan henkilökunnan kuin erilaisten oppijienkin keskuudessa. Omasta ryhmästä sekä isoselta saatava tuki helpottaa esimerkiksi lukihäiriöisen tai muun oppimisvaikeuden omaavan rippikoululaisen osallistumista peliin. Käytännön kautta opittava asia tulee nuorille ymmärrettävämmäksi, kun käsiteltävät asiat konkretisoituvat esimerkkitapausten kautta. Yksi rippikoulun tavoitteista on, että nuori etsii vastauksia oman elämänsä ja yhteiselämämme tärkeisiin kysymyksiin saaden näin tukea kasvuunsa kristittyinä.” (Kirkkohallitus 2001, 23.)

2 DIAKONIAN MERKITYS RIPPIKOULUSSA

Rippikoulun tavoitteena on vahvistaa nuorta uskossa kolmiyhteiseen Jumalaan, johon hänet on jo Pyhässä kasteessa liitetty, kasvamaan rakkaudessa lähimmäiseensä ja elämään rukouksessa sekä seurakuntayhteydessä (Kirkkohallitus 2001, 17). Tehtävän toteuttamisessa opetuksella on tärkeä merkitys: sen tulisi auttaa nuorta ymmärtämään mitä kristillinen usko on, kuka on Jumala ja mitä usko merkitsee käytännössä. Oppimisen ei tulisi käynnistyä vain oppitunnin alkaessa ja kytkeytyä pois sen päätyttyä, sillä oppiminen on jatkuva prosessi. Ihminen oppii suurimman osan asioista luonnollisessa kontekstissa ilman varsinaista opetusta tai opiskelua. Rippikoulussa nuori rakentaa jatkuvasti kuvaa kirkosta ja kristillisestä uskosta, esimerkiksi tarkkailemalla työntekijöiden käytöstä, olemusta sekä läsnäoloa. Näin nuori viimeistään rippikoulussa rakentaa kuvan kristityn mallista, jollei sellaista ole muodostunut jo aiemmin. (Pruuki & Tirri 2004, 35–37.)

2.1 Diakonia

Diakonia on kristilliseen rakkauteen perustuvaa palvelua, jolloin se toteutuu ihmisten vuorovaikutuksessa ja kirkon elämässä. (Nivala, 139.) Diakonian tarkka määrittely on epäkiitollinen tehtävä, sillä se on jonkinlainen yleisnimitys erilaisille kristillisen uskon piirissä tapahtuville hyvää tarkoittaville toiminnoille. Monelle kristitylle se onkin yksi kirkon tunnusmerkeistä. Siihen kiteytyy kuitenkin jotain hyvin olennaista Jumalan rakkaudesta, luomakuntaan kätkeytyvästä hyvyydestä ja armollisuudesta. (Elenius & Latvus 2007, 271.) Piispa Ilkka Kantola sanoo diakoniatyön saavan innoitusta ja inspiraatiota kahdesta lähteestä: evankeliumista ja todellisesta, konkreettisesta maailmasta. Kun maailma muuttuu, diakoniatyö muotoutuu mukana. Diakonian teologinen perusta, Jeesus Nasaretilainen, ei kuitenkaan muutu. (Kantola 1999, 13.) Lähtökohtana diakonialle on Jeesuksen opetukset ja esimerkki. Jeesus kohtasi köyhät, sairaat, syrjäytetyt sekä muut apua tarvitsevat ja kuunteli heitä. Hän auttoi, paransi sekä julisti anteeksiantamusta. Vertauksissaan Jeesus osoitti, että lähimmäisiämme ovat kaikki ihmiset, riippumatta rodusta, kansallisuudesta, uskonnosta tai muista erottavista tekijöistä. Alkuseurakunnassa diakonia toteutui huolenpitona köyhistä, vangeista, sairaista ja muista kärsivistä. Tä-

näkin päivänä Kirkkojärjestys täsmentää diakonian kuuluvan seurakunnille sekä niiden jäsenille. Sen tarkoituksena on avunantaminen erityisesti niille, joiden hätä on suurin, ja joita ei muulla tavoin auteta. (Nivala, 139.)

Diakonia on käsitteenä ongelmallinen, sillä se liittyy lähimmäisenrakkauden liian selvästi vain diakoniatyöntekijöiden tehtäväksi (Elenius & Latvus 2007, 275). Diakoniaa ei tulisi käsittää pelkästään lähimmäisen auttamiseksi, vaan myös Kristuksen kohtaamiseksi. Lähimmäisenrakkaudesta tulee näin toimintaa, jossa Jeesus on aktiivisesti läsnä ihmisten elämässä. (Kantola 1999, 14.) Martti Lutherin näkemyksen mukaan ihminen ei luonnostaan tavoittele hyvää, todellisuus on lahjoittavan rakkauden järjestys, rakkaus Jumalan lahjana. Luther pyrki eroon käsityksestä, jonka mukaan rakkauden syntymiseen vaikuttaa kohteen laatu. (Kainulainen, Saari & Yeung 2005, 128.) Jumalan rakkaus kohdistuu Lutherin mukaan sellaiseen, joka ei itsessään ole yhtään mitään. Kristus itse, ihmisessä vaikuttava Jumalan rakkaus, suuntautuu pyyteettömästi kohti sairaita, köyhiä, osaamattomia ja epäpäteviä. Luterilaisuuden vahvuus on ollut sen erityisessä näkemyksessä koskien köyhyyttä, köyhiä ja rakkautta. Ihmiset asettuvat tasavertaiseen asemaan keskenään, sillä Jumalan edessä olemme kaikki kerjäläisiä. (Kuusimäki 2012, 30.) Luterilainen altruismi katsoo uskon vapauttavan ihmisen oman hyvän tavoittelusta: usko lahjoittaa hengen ja teot aitoon altruismiin (Kainulainen ym. 2005, 128).

Diakoniatyön tulee olla yhteiskunnan huolenpitomoraalin kannattelijana ja pyrkiä muistuttamaan, että kaikkea ei voi mitata tuottavuudella ja tehokkuudella. Diakoniatyössä muistutetaan lähimmäisenrakkaudesta, palvelusta sekä yhteisestä vastuusta huonosaisiuden lievittämisessä. (Helin, Hiilamo & Jokela 2010, 7.) Lähimmäisenrakkautta ja auttamisen perspektiiviä voidaan edistää harjoittelemalla vuorovaikutukseen liittyviä elementtejä. Niitä ovat esimerkiksi siteet toisiin ihmisiin, empatian sekä auttamisnormien tukeminen ja huolenpidon harjoittelu, esimerkiksi vapaaehtoistyön kautta. Myös vastuullisuutta voidaan edistää erityisesti pyrkimällä edistämään jokaisen ihmisen kanssakäymistä mahdollisimman erilaisten ihmisten kanssa, toisin sanoen suvaitsevaisuuskasvatusta. Yhteisiin arvoihin kasvattaminen kannattaa, sillä mitä auttavaisempi ja yhteisöllisempi yhteiskunta on, sitä luottavaisempia ja onnellisempia siinä elävät ihmiset ovat. Tässä kirkolla ja erityisesti sen diakoniatyöllä on suuri merkitys. Merkitystä ei ole vain sen asiakkailla, vaan paljon laajemmalla ihmisten puhuttamisella, jota diakoniatyö voi tehdä ottamalla osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun, nostamalla hädän teemoja esille

ja näkyviin sekä tekemällä auttamisen arvoa ja tekoja tietoiseksi. (Malkavaara & Yeung 2007, 50.)

2.2 Lähimmäisenrakkauteen kasvattaminen

Ihminen on kokonaisuus, jota ei voi jakaa osiin. Tämä on kristillisen kasvatuksen luovuttumaton piirre. Kristillinen kasvatusta ei ole vain perinteen varjelemista ja siirtämistä seuraaville sukupolville. Elävä perinne vaatii tulkintaa jotta se voidaan ymmärtää. Vanhaan ajatusmalliin sitoutumista tai ulkoa opettelua tärkeämpää on rohkeus sekä taito katsoa perinnettä uskon näkökulmasta. Jo varhaiskristityt toimivat peilaten Jumalan rakkautta, kristityt osoittivat arvomaailmaansa elämänvaelluksellaan. Diakoninen ajattelu näkyi erityisesti naisten toiminnassa lähimmäisiään kohtaan. (Riekkinen 2008, 91–92.) Seurakunnilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa lasten ja nuorten asenteisiin lähimmäistä kohdattaessa. Lapsi- ja perhetyössä luodaan pohja olennaiselle ihmisyyden osalle: auttamiselle. (Malkavaara & Yeung 2007, 50.)

Altruismilla, auttamisella, viitataan yleisesti ottaen tekoihin, joissa huomioidaan lähimmäinen sekä hänen hyvinvointinsa. Altruismi on siten toisen ihmisen hyvinvoinnin huomioimista toiminnassa. Altruismi on antamista: avun, taloudellisen tuen, ajan tai muun antamista itseltä toiselle ihmiselle. Tällainen ajattelu- ja toimintatapa on yksi ihmisyyshyönteisten kulmakivistä; ei siis vain yksilötason ihmisyyttä. (Malkavaara & Yeung 2007, 50.)

Varhaiskristillisen elämän saarna- ja kasvatustyö lähti liikkeelle kirkon perussanomasta sekä lähimmäisen rakastamisesta. Jo varhaiskristityt ovat etsineet rajoja elämän oikealle ja väärälle. (Riekkinen 2008, 85.) Tänäkin päivänä länsimaisessa yhteiskunnassa vallitsevat käsitykset hyvyydestä ja pahuudesta; pyyteettömästä epäitsekkydestä sekä itsekkyydestä. Ne ovat osittain sidoksissa kristilliseen ajatteluun sekä kristinuskon syntyyn. Pyyteettömyys oli aiheena vieras länsimaisen ajattelun pohjana pidetyssä antiikin filosofiassa. Esimerkiksi laupiaan samarialaisen etiikka edusti jotakin täysin uutta totuttuun ajattelumaailman verrattaessa. Lähimmäisenrakkaus sekä pyyteettömän avun antamisesta tarvitseville tuli moraalinen korkein ihanne. (Malkavaara & Yeung 2007, 50.)

Mielihyvän saamisen kokemus ikään kuin hyvän tekemisen palkkioksi on tavallaan osoitus siitä, että lähimmäisenrakkaus on alati merkittävä arvo yhteiskunnassamme. Se osoittaa myös, että ihminen on sosiaalinen olento, jonka kiinnostus ei rajoitu vain itseä kohtaan, vaan se kohdistuu myös kanssaihmissiin. Jos yksilö ei lähimmäisenrakkautta toteuttaessaan tuntisi mielihyvää, olisi auttaminen hänelle yhdentekevää. Kun hän taas on tehnyt hyvää, hän palkitsee itsensä siitä mielihyvän tunteella. Lähimmäisenrakkautta pidetään arvona. Tämä kertoo ihmisistä ja ihmisluonnosta hyvää: me uskomme hyvään ja meillä on runsaasti kokemuksia ihmisten hyvistä tarkoituspäristä toisiaan kohtaan. (Malkavaara & Yeung 2007, 52.) Ymmärryksestä ja sen hyväksymisestä, että jokaisella on loukkaamaton ihmisarvo, on kuitenkin matkaa siihen, että ajatuksissa ja teoissa osoittaisimme sitä kanssaihmisille. (Heino & Kuusi 2006, 10.)

Arkikokemuksen myötä jotkut ihmiset ovat toisia auttamishaluisempia ja, auttaminen on sekä sisäisten että ulkoisten tekijöiden summa. Tutkimukset painottavat ympäristöön liittyviä tekijöitä, vuorovaikutukseen liittyviä elementtejä, yksilön mielentilaa sekä ominaispiirteitä. Esimerkiksi pienissä maaseutuyhteisöissä auttamisen normit ovat vahvemmat. Myös samankaltaisuus toisen yksilön kanssa antaa virikkeitä auttamiseen. Mitä onnellisempi tai tyytyväisempi yksilö on, ja mitä enemmän myötätuntoa ja sympatiaa hän kokee, sitä todennäköisemmin hän auttaa. Myös terve itsetunto, sosiaaliset vuorovaikutustaidot edistävät auttamista. (Malkavaara & Yeung 2007, 55.) Kristillisen kasvatuksen tavoitteena on saada ihmiset huomaamaan omat mahdollisuutensa sekä löytämään itsensä. Kasvatettavan tulisi saada kokea rakkauden täyttämää auttamista ja suojaa, voidakseen kokea olevansa arvokas kirkon, seurakunnan sekä yhteiskunnan jäsen. (Heino & Kuusi 2006, 10–11.)

Koulun ja kirkon olisi toivottavaa toimia altruismiin kasvattamisessa entistä enemmän yhteistyössä. Rippikoulutyön kautta diakoniatyön tuki voisi tulla nuorten tietoisuuteen. Koululaisilla voisi olla sitä kautta mahdollisuus tutustua erilaisiin apua tarvitseviin ryhmiin. Avun antaminen voi saada nuorissa aikaan kipinän, esimerkiksi vanhusten ulkoiluttamisen tai laulattamisen sekä muiden lyhyiden projektien kautta. Tätä kautta kirkolla voi olla mahdollisuuksia saada tulevaisuudessa näitä nuoria vapaaehtoistoimijoiksi. (Malkavaara & Yeung 2007, 56.) Kristillinen kasvatusta perustuu kristilliseen ihmiskäsitykseen, ja on kasvamaan saattamista kristinuskon tukemana. Siihen sisältyy suhde Jumalaan, ihmisen vastuu omasta elämästään ja teoistaan itselleen, toinen toisilleen sekä

Jumalalle. Kristilliseen kasvatukseen kuuluu tietoisuus Jumalan rakkaudesta ihmistä kohtaan. Ihmisen vastarakkaudesta seuraa pyrkimys vastuullisuuteen, jota myös diakonia on. Kristillisessä kasvatuksessa ei ole omaa pedagogiikkaa, sisältö ja tavoite tekevät kasvatuksesta kristillisen. Kasvatustavoitteet saavutetaan käyttäen kasvatustavoitteita. Kristillisen kasvatuksen menetelmiksi ja välineiksi sopivat lähestymistavat, jotka kunnioittavat sekä ihmisarvoa, kasvatettavaa että Jumalaa. Useat pedagogiset virtaukset ja oppimismenetelmät ovat sovellettavissa kristillisen kasvatuksen käyttöön. (Räsänen 2008, 288.)

2.3 Kristillinen kasvatustavoitteet rippikoulussa

Rippikoulu on osa kirkon jatkuvaa kasteopetusta, joka kestää ihmisen koko eliniän. Sen tavoitteena on vahvistaa konfirmoitavan uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan, johon hänet on pyhässä kasteessa liitetty. Piispainkokouksen hyväksymä rippikoulusuunnitelma 2001 jatkaa ja vahvistaa niitä linjauksia, joiden mukaan useiden seurakuntien rippikoulutyössä on jo toimittu. Sen lähtökohtia sekä periaatteita on käsitelty kahden vuoden aikana erilaisissa paikallisissa ja valtakunnallisissa koulutus- ja neuvottelutilaisuuksissa. Rippikoulusuunnitelma 2001 antaa perusteet ja suuntaviivat rippikoulun paikalliselle suunnittelulle, toteutukselle, arvioinnille ja jatkuvalla kehittämiselle. Suunnitelma on kohdistettu erityisesti 14–15-vuotiaille nuorille, ja se antaa yhteisen pohjan koko ikäluokan rippikouluille. Myös erityis- sekä aikuisryhmien rippikoulut kuuluvat yhteiseen suunnitelmaan, vaikka ne toteutetaankin näiden ryhmien tarpeet huomioon ottaen. (Kirkkohallitus 2001, 4.)

Uskonnollispedagogisen lähestymistavan mukaan kristillistä kasvatusta voidaan määrittellä useasta eri näkökulmasta. Kristillisessä kasvatuksessa kasvatustiede, teologia sekä inhimillinen ja hengellinen käyvät keskustelua. Pyrkimyksenä on kohdata ihminen kokonaisvaltaisesti. Kristilliselle kasvatukselle ei ole yhtä, selkeää määritelmää. Käsitettä käytetään eri yhteyksissä eri tavoin, aivan kuten kasvatuksen määritelmää. Sillä on kuitenkin tavoite, päämäärä johon pyritään. Kasvatuksella pyritään aikaansaamaan muutosta, samalla oppimista, kasvua sekä kehitystä tukien. Yksi olennainen osa sitä on toimiminen vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Samalla sillä on arvopohja joka toimii myös opetuksen perustana. Arvopohja antaa viitteet hyvään elämään, jota kohti pää-

semme elämällä hyviä ja tärkeitä arvoja noudattaen ja toteuttaen. (Muhonen & Tirri 2008, 63–64.)

Oppiessaan ihminen prosessoi ja suhteuttaa uutta tietoa aikaisemmin oppimaansa, vastaavasti aiemmin opittu vaikuttaa uuden tiedon tulkintaan ja ymmärtämiseen. Näin uuden oppiminen rippikoulussa on tärkeä jatkumo nuoren aiemmin saamaan oppiin kristillisestä uskosta. (Kirkkohallitus 2001, 10–11.) Ihminen oppii parhaiten todellisuutensa kannalta mielekkäitä asioita. Siksi rippikoulussa opiskeltavilla asioilla tulisi olla kiinteä liittymäkohta nuoren elämään. Muuten on vaarana ajautua pintaoppimiseen, jossa opiskellaan arkielämästä irrallista niin sanottua uskonnollista todellisuutta. (Pruuki & Tirri 2004, 47.) Pedagoginen suhde kasvattajan ja kasvatettavan välillä on inhimillistä vuorovaikutusta, jossa tämän kasvatussuhteen luonne on erilainen kuin vanhempien ja lapsen välinen kasvatussuhde. Tällaisessa pedagogisessa kasvatussuhteessa opetuksen luonne määräytyy sen instituution mukaan, jota kasvattaja edustaa. Pedagogisessa suhteessa pyritään tukemaan nuoren kasvua parhaalla mahdollisella tavalla. Luottamuksellinen vuorovaikutus on merkityksellinen: nuoren on voitava luottaa aikuiseen. (Muhonen & Tirri 2008, 72–73.) Avoimessa ilmapiirissä mahdollistuu myös olemassa olevien väärinymmärrysten purkaminen, esimerkiksi kielteisistä kokemuksista kristillisestä uskosta ja seurakunnasta. Oppiminen on tehokasta ja motivoivaa, jos opittava liittyy hänelle heränneisiin kysymyksiin ja sillä on yhtymäkohta hänen elämäänsä. Tällöin tapahtuu syväoppimista. Rippikoulussa on ensiarvoisen tärkeää, että nuori kokee opiskeltavat asiat merkittäviksi oman elämäkokemuksensa kannalta. (Kirkkohallitus 2001, 10–11.)

3 ERILAISET OPPIJAT RIPPIKOULUSSA

Joidenkin pedagogisten käsitysten mukaan ihminen on oppiessaan aktiivinen toimija, sillä hän rakentaa uutta tietoa ja ymmärrystä muokaten sekä työstäen aiemmin oppimaansa, kokemaansa ja käsittämäänsä, peilaten niitä muiden ajatuksiin ja kokemuksiin. Siksi on usein tarpeellista lähteä siitä, mitä tiedetään ennakkoon sekä millaisia asenteita, tunteita tai kokemuksia aiheeseen liittyy. (Pruuki 2009, 6.)

3.1 Oppiminen

Oppiminen tarkoittaa uusien taitojen ja tietojen omaksumista. Oppiminen tapahtuu tietoisesti tai tiedostamattomasti, ja on vuorovaikutuksellinen prosessi. Oppija muokkaa kokemuksiaan niin, että asenteissa, tiedoissa sekä taidoissa tapahtuu pysyviä muutoksia. Tämä oppimisprosessi ei ole aina ulkoisesti havaittavissa. Joissakin tapauksissa oppimista ei mielletä prosessiksi, koska oppimista tapahtuu pitkällä aikavälillä. Tällöin se näkyy toiminnan tai asenteiden muutoksina. Opittava asia sisäistetään eri menetelmin, riippuen erilaisista oppimistavoista. Behavioristinen oppija oppii ärsyke- reaktio- ketjun avulla: jonkin ärsykkeen saadessa reaktion aikaan, se näkyy oppijan toiminnassa. Kognitiivinen oppija sisäistää oppimaansa ajattelun, ymmärtämisen ja ongelmanratkaisun avulla. Konstruktiivinen oppija rakentaa uuden tiedon vanhan tietonsa tueksi. Aiemmat kokemuksemme ja tietomme muokkautuvat uuden opittavan avulla. Oppija on siis aktiivinen tiedon vastaanottaja ja prosessoija. Aiemmin opitun lisäksi oppimiseen vaikuttavat yksilön omat tavoitteet, odotukset sekä toiveet. (Itä-Suomen Yliopisto i. a.)

Ehdollistuva oppiminen tapahtuu palkintojen ja rangaistusten avulla. Ongelmana on kuitenkin se, ettei oppija tällä menetelmällä varsinaisesti opi, vaan toimii odotetulla tavalla rangaistuksen pelossa. Mallioppiminen tapahtuu omaksumalla ohjaavan henkilön toimintamalli. Yritys- erehdysoppiminen sisältää selkeät tavoitteet sekä tehtävät, mutta varsinainen päämäärään johtavat menetelmät ja keinot ovat epäselvät. Tällainen oppija pyrkii eteenpäin kokeilemalla. Korkealaatuisessa oppimisessa tarvitaan asiaan orientoitumista. Näin oppiminen on tietoista, orientoitunutta oppimista. Oppija muodostaa jo alkuvaiheessa opittavasta asiasta kokonaiskuvan. (Itä-Suomen Yliopisto i. a.)

3.2 Oppimistyylit

Eri oppimistyylit tarkoittavat yksilön tapaa vastaanottaa uutta tietoa ja käsitellä sitä. Aktiivinen osallistuja oppii kehitellessään uutta. Haastavat tehtävät vievät häntä oppimisessa eteenpäin, ja hän kykenee toimimaan lyhyessä ja nopeatempoisessa toiminnassa. Aktiivinen oppija sisäistää asioita myös silloin, kun niihin liittyy jännitystä ja tukena käytetään visuaalisia menetelmiä, kuten videot ja kuvat. Passiivisessa roolissa ja yksitoikkoisessa työskentelyssä tällaisen oppijan tiedon sisäistäminen vaikeutuu. Tällaisessa tilanteessa oppimista auttavat muun muassa mielikuvat ja muistisäännöt. (Itä-Suomen Yliopisto i. a.)

Käytännön kautta oppiva yksilö sisäistää opittavan asian tekemällä ja harjoittelemalla. Näin uuden oppiminen saadaan sovellettua käytäntöön nopeasti ja helposti. Myös muiden työskentelyn seuraaminen auttavat oppimisessa. Haastavaa on, jos opetus on kouluuotoista ja teoreettista, tai ei ole tarvetta tehdä asiaa välittömästi. Oppimistavaltaan looginen ajattelijahoppii teorioiden, käsitteiden ja mallien kautta. Looginen ajattelijahoppii lukee, tutkii, päättelee, kokeilee ja kyselee. Loogiselle ajattelijalle vaikeaa on toimiminen tunnepohjaisissa, ennalta suunnittelemissa ja päämäärättömissä tilanteissa. (Itä-Suomen Yliopisto i. a.)

Harkitseva tarkkailijahoppii etenee omaa tahtiaan, hieman syrjään vetäytyen. Tällainen oppijahoppii tarkastelee tapahtumia eri näkökulmista, ja oppii parhaiten huomioimalla ja analysoimalla asiaa ajan kanssa. Haastavaa ovat suunnittelemttomat tehtävät ja työtehtävien nopeat vaihtelut sekä yllättävät esiintymistilanteet. Suunnitelmallisuus, asetetut takarajat ja pohdinta auttavat haasteellisissa tilanteissa. (Itä-Suomen Yliopisto i. a.) Yksilön oppimistyyli sisältää usein ominaisuuksia useammasta oppimistyylistä, mutta jotkut alueet painottuvat toisia enemmän (Avoin AMK i.a).

Oppimistyylit määritellään sen mukaan, mitä aistia oppijahoppii käyttää vastaanottaakseen parhaimmalla mahdollisella tavalla uutta tietoa. Audiitiivinen oppijahoppii käyttää kuuloaistiin, eli hän muistaa parhaiten puhutut esitykset. Luennot ovat audiitiiviselle oppijahoppii mielekkäin opetustilanne. Visuaalinen oppijahoppii näkemällä, ja hän muistaa esimerkiksi kuvat ja videot. Kinesteettinen oppijahoppii muistaa tilanteet, joihin liittyy liikettä. Liikkeen lisääminen opittaviin asioihin auttaa niiden muistamista. Kosketusaistien avulla

oppiva yksilö, eli taktiilisesti oppiva oppii kokeilemalla ja koskettamalla. Usein liike ja kosketus ovat yhteydessä toisiinsa. (Itä-Suomen Yliopisto i. a.)

3.3 Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö

Kaikissa kulttuureissa ja yhteiskuntaluokissa esiintyy neurologisia häiriöitä. (Broman, Mattson & Öjermo 2006, 16–17.) ADHD eli aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö on yleensä lapsilla sekä nuorilla diagnosoitu, mutta aikuisikään jatkuva häiriö, jolle ominaista on kehitystasoon sopimaton jatkuva tarkkaamattomuus, yliaktiivisuus sekä impulsiivinen käytös. Tarkkaavuuden ja aktiivisuuden häiriö on yleinen ongelma. Vaikeasteisista oireista kärsiviä lapsia on vain noin 1–2 %. Lievät oireet vaivaavat kuitenkin jopa noin 10 % lapsista. 5 % lapsista kärsii selvästi haitallisista oireista. Noin kahdella kolmesta ADHD: sta kärsivästä lapsesta oireet jatkuvat vielä aikuisena. Täten aikuisista arviolta 2–3 % kärsii jatkuvasti yliaktiivisuuden ja tarkkaavuuden oireista. Aikuisten kohdalla ADHD jää helposti diagnosoimatta. Oireyhtymä on selkeästi yleisempää miespuolisilla henkilöillä. (Huttunen 2011.) Syitä häiriöihin ei täysin tunneta, mutta tutkimusten mukaan biologisilla tekijöillä on osuutta asiaan. Raskauden ja synnytyksen aikaiset riskitekijät ovat merkityksellisiä. Myös perinnölliset tekijät ovat osasyinä neurologisiin häiriöihin, mutta kasvuoloilla tai ympäristöllä ei ole osaa asiaan. Olosuhteiden, ympäristön sekä käytettävissä olevien tukikeinojen vaikutukset voivat kuitenkin liittyä ongelmien aiheuttamien vammojen syvyyteen. (Broman ym. 2006, 16–17.) Ennen kuin käyttäytymistä diagnosoidaan varsinaiseksi häiriöksi, oireiden tulee kestää vähintään kuuden kuukauden ajan ja olla riippumattomia olosuhteista ja ajankohtaisesta tilanteesta. (Huttunen 2011.)

Häiriön diagnoosi edellyttää, että ainakin jotkin oireista ovat ilmenneet sekä aiheuttaneen haittaa jo ennen seitsemän vuoden ikää. Oireiden on täytynyt aiheuttaa selvää haittaa ainakin kahdella eri elämänalueella. Oireet korostuvat eri tavoin eri yksilöillä. Toisilla voi ilmetä kaikkia käytösoireita, toisilla lähinnä tarkkaamattomuutena ja joillakin vain yliaktiivisuutena sekä impulsiivisuutena. Asianmukainen diagnoosi on tärkeä lapsen sekä aikuisen omankuvan ja itsetunnon kannalta Koska erilaiset hankaluudet selitetään esimerkiksi huonon käyttökseenä, laiskuutena, tottelemattomuutena tai vastuuttomuutena. Useat tarkkaavuuden ja aktiivisuuden häiriöistä kärsivät lisäksi erilaisista käy-

tösongelmista sekä masennus- ja ahdistusoireista. Varsin tavallisia ongelmia ovat uhmakkuus- ja käytöshäiriöt. Häiriöstä kärsivät henkilöt oppivat siistiksi normaalia myöhemmin, ja he ovat usein motorisesti kömpelöitä. (Huttunen 2011.)

Neurologisia häiriöitä omaavia ihmisiä ymmärretään usein väärin ja heitä pidetään uhmakkaina, yhteistyökyvyttöminä ja levottomina. (Broman ym. 2006, 17.) Tarkkaavuuden ongelmat ilmenevät esimerkiksi jatkuvina vaikeuksina keskittyä tehtäviin tai leikkeihin. Tarkkaavuuden vaikeuksista kärsivillä hankaluutena on kuunnella toisen puhetta, seurata ohjeita ja saada työ- tai koulutehtäviä päätökseen. Toistuvina vaikeuksina se ilmenee tehtävien ja toimien organisoimisessa, keskittymiskykyä vaativien tehtävien välttelynä, arkisten asioiden jatkuvana unohtamisena. Yksityiskohtien huomiotta jättäminen ja häiriintyminen aivan pienistäkin ulkopuolisista ärsykkeistä ovat rasitteena. Yliaktiivisuus ilmenee muun muassa käsien ja jalkojen hermostuneena liikuttamisena, kiemurteluna paikallaan istuttaessa, toistuvana poistumisena tilanteista joissa vaaditaan paikallaan oloa. Huomiota herättäviä piirteitä ovat yletön juoksentelu tai kiipeily, jatkuva levottomuuden tunne, usein toistuvat vaikeudet leikkiä tai harrastaa rauhallisesti, yletön puhuminen ja jatkuva liikkeessä oleminen. (Huttunen 2011.)

Negatiivinen palaute kuitenkin vaikeuttaa asioita, itsetunto romahtaa ja henkilö kokee turhautumista tultuaan jatkuvasti väärinymmärretyksi. Jos tällaisessa tilanteessa pystytään huomioimaan oppijan tarpeet, ei oireiden tarvitse tulla yksilölle eikä ympäristölle ylitsepääsemättömäksi esteeksi. (Broman ym. 2006, 17.) Oireiden taustalla voi olla erilaiset oppimishäiriöt, sairaudet, masennustilat, luokan ilmapiiri, koulukiusaus tai perheen erilaiset sisäiset ongelmat ja kriisit, joten aina kyse ei ole tarkkavaisuushäiriöstä. Hoidon suunnittelun kannalta on tärkeä pyrkiä kartoittamaan tarkkaamattomuuden ja levottomuuden aiheuttavien mahdollisten muiden tekijöiden vaikutus. Oireyhtymään yleensä liittyvä impulsiivisuus ilmenee toistuvina vaikeuksina odottaa vuoroaan, keskustelujen keskeyttämisenä tai toistuvana tuppautumisena muiden seuraan. Oireyhtymää sairastavalla on tapana vastata kysymyksiin ennen kuin ne ovat loppuun asti esitetyt. Oireiden ja niiden seurausten tuloksena itsetunto kärsii, ja yksilöt kokevat itsensä huonoiksi. Heidän on usein hankala luoda pysyviä ystävyys-suhteita. (Huttunen 2011.) Neurologisista häiriöistä kärsivän henkilön kanssa auttavat kärsivällisyys ja selkeys. Joustava toiminta mahdollistaa hienotunteiset erityisratkaisut ja onnistumisen kokemukset sekä tukevat että lisäävät itseluottamusta. Selkeys takaa helposti ymmärrettävät oh-

jeet ja mahdollistaa asioiden ymmärtämisen ja onnistumisen. Säännöllisyys sekä selkeät rajat antavat mahdollisuuden valmistautua ja keskittyä itse asiaan, vailla huolta ympäristöstä tai toteutustavoista. (Broman ym. 2006, 17.)

4 TOIMINNALLISUUS OPETUKSESSA

Käytettäessä toiminnallisia menetelmiä, oppiminen tapahtuu tekemällä, kokeilemalla ja osallistumalla. Tavoitteena ei ole itse toiminta, vaan sen avulla oppiminen. Siksi oppimiselle ja kasvatukselle on oltava päämäärä, kuten muissakin menetelmissä. Virkistyminen tai oppitunnin aikana patoutuneiden paineiden purkaminen ovat arvokkaita tavoitteita, mutta toiminnallisuus voi palvella paljon syvällisempiä tavoitteita, olipa kyseessä peli, leikki tai muu toiminta. Toiminnallinen oppiminen on usein sosiaalinen tapahtuma, joka palvelee monia eri tavoitteita, kuten yhteistyötä ongelmienratkaisemiseksi. Toiminnallisessa kasvatuksessa oppiminen tapahtuu tutustuen, harjoitellen ja osallistuen, tällöin eletään suoraan todellisuutta, johon opiskelu kohdistuu. Kristinuskon monien vaikeiden asioiden omaksumiseen ei pelkkä teoria riitä, erityisesti elämäntaitoja oppii parhaiten käytännön kautta. Esimerkiksi asennekasvatuksessa konkreettinen toiminnallisuus ohittaa muut menetelmät. (Räsänen 2008, 299.)

Toiminnallisten menetelmien onnistuminen riippuu hyvin pitkälti ohjaajan ammattitaidosta. Erilaiset oppijat huomioon ottava rippikoulu edellyttää ohjaajilta sitoutumista omien opetus- ja työmenetelmien kehittämiseen sekä yksilöllistä suhtautumista nuoriin. Tällaiseen kasvatustyöhön tarvitaan aikaa, valmistelua sekä pohdintaa, mutta ennen kaikkea valmiutta tunnustaa omat rajoitteensa ja omat asenteensa. Vaivan näkeminen kannattaa, sillä rippikoulu voi olla nuoren elämässä suuren muutoksen alku. Parhaimmillaan rippikoulusta voi muodostua korjaava kokemus, joka voi pysäyttää syrjäytymisen kierteen tai ainakin hidastaa sitä. Toiminnalliset opetusmenetelmät mahdollistavat onnistumisen ja yhteisöllisyyden kokemuksia, jotka kohentavat nuoren itseluottamusta sekä herättävät toivoa. Rippikoulu voi olla tukemassa nuorta seurakunnan täysivaltaiseksi jäseneksi. (Kuusi & Porkka 2006, 128–129.)

Opetuksen avulla ei voida koskaan suoraan siirtää oppijalle tietoja, taitoja tai toimintamalleja, vaan oppiminen edellyttää aina yksilön tai ryhmän omaa aktiivisuutta. Ihminen oppii läpi elämän. Rippikoulussakin nuori rakentaa jatkuvasti kuvaa kristillisestä uskosta ja seurakunnasta. Nuori tarkkailee työntekijöitä, arvioi vallitsevia käytäntöjä ja aistii ilmapiiriä. Oppiminen on osittain tiedostamatonta ja osin tiedostettua. Tiedostamattomaan oppimiseen voi kuulua esimerkiksi muiden ihmisten jäljittely ja kulttuurin muka-

naan tuomien mallien omaksuminen. Syvällinen oppiminen edellyttää kuitenkin tietoista orientoitumista asian omaksumiseen. Tällöin ihminen pyrkii selvittämään itselleen ilmiön tai asian olennaiset periaatteet ja lainalaisuudet. (Kirkkohallitus 2001, 10.)

Oppimisen laatu on parempi, kun se tapahtuu aidossa tilanteessa. Mikäli se ei ole mahdollista, tulee oppimisprosessi rakentaa todellisen reaalielämän tilanteita ja vuorovaikutussuhteita vastaaviksi, siinä määrin kuin se on mahdollista. Oppimisen kannalta on olennaista, kuinka opittua voidaan soveltaa käytännön elämään. Rippikoulussa oppimisen kontekstina tulee olla nuorten oma elämä ja elämänkysymykset. (Pruuki & Tirri 2004, 41.)

5 PRODUKTION KEHITTÄMISEN JA ARVIOINNIN MENETELMÄT

Toiminnallisen opinnäytetyön ensisijaisia kriteereitä ovat tuotteen muoto, käytettävyys kohderyhmässä, sisällön sopivuus kohderyhmälle, tuotteen houkuttelevuus, informatiivisuus ja johdonmukaisuus. Tutkimuksellinen selvitys kuuluu idean tai tuotteen toteutustapaan toiminnallisessa opinnäytetyössä. Toteutustapa tarkoittaa sekä keinoja joilla materiaali hankitaan, että keinoja joilla työ toteutetaan. Aineiston ja tiedon keräämistä tulisi tarkoin harkita, koska jos toiminnalliseen opinnäytetyöhön yhdistetään selvitys, laajuus kasvaa helposti kohtuuttomaksi. Lopullinen opinnäytetyön toteutustapa on perusteltu kompromissi omien resurssien, kohderyhmän tarpeiden sekä oppilaitoksen vaatimusten välillä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä riittää niin sanottu suunta-antava tieto. (Airaksinen & Vilka 2003, 56.)

5.1 Aineiston keruu ja haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Yksi tiedonhankinnan perusmuodoista on haastattelu. Käyttäytymis- ja yhteiskuntatieteissä tutkimushaastattelu on yksi käytetyimpiä metodeja, hyvin joustavana menetelmänä se soveltuu monenlaisiin tarkoituksiin, sitä voidaan käyttää lähes kaikkialla ja sen avulla voi saada syvällistä tietoa. Haastattelussa ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa haastateltavaan, mikä luo mahdollisuuden suunnata tiedonhankintaa tilanteen mukaan sekä saada esiin vastausten taustalla olevia motiiveja. Ei-kielelliset vihjeet tukevat vastausten tulkintaa ja auttavat joskus ymmärtämään merkityksiä. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 34.)

Tiedonkeruutapaa, jossa henkilöiltä kysellään heidän mielipiteitään tutkimuksen kohteesta ja vastaus saadaan puhutussa muodossa, kutsutaan suomen kielessä haastatteluksi. Haastattelu on sosiaalinen vuorovaikutustilanne ja se on ennen kaikkea käsitteisiin, merkityksiin sekä kieleen perustuvaa toimintaa. Yksinkertaisin tapa määritellä haastattelu on ajatella sitä keskusteluna, jolla on ennalta määritelty tarkoitus. Haastattelu on keskustelun kaltainen monessakin suhteessa, sillä molempiin kuuluu kielellinen ja ei-kielellinen kommunikaatio, joiden kautta välittyvät ajatukset, tiedot, mielipiteet, asen-

teet ja tunteet. Kuten keskustelussa, myös haastattelussa osapuolet vaikuttavat toinen toisiinsa ja kummassakin tilanteessa ollaan kasvokkain. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 42.)

Haastattelu eroaa kuitenkin keskustelusta yhdellä olennaisella tavalla, haastattelu tähtää informaation keräämiseen ja on ennalta suunniteltua toimintaa, jolla on selkeä päämäärä. Haastattelija ei voi aina antautua keskusteluun. Keskustelussa on luonteenomaista polveilu molempia kiinnostavien aiheiden ympärillä, mutta haastattelu tapahtuu haastattelijan ehdoilla tai ainakin hänen johdolla. Haastattelu osana tutkimusta on vuorovai-
kutustilanne, jolla on tiettyjä luonteenomaisia piirteitä. Tilanne on ennalta suunniteltu ja haastattelijan tulee olla tutustunut tutkimuksen kohteeseen sekä teoriassa että käytännössä. Haastattelija ohjaa tilannetta ja joutuu usein motivoimaan haastateltavaa ja pitämään motivaatiota yllä. Haastattelija tuntee roolinsa jo ennalta, mutta haastateltava oppii sen vasta tilanteen myötä. Haastateltavan tulee voida luottaa siihen, että hänen antamiinsa tietoja käsitellään luottamuksellisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 43.)

5.2 Aineiston analysointi teemahaastattelun keinoin

Teemahaastattelu on vaativa tapa kerätä tietoa. Sitä edeltää samanlainen ennakkotyö, kuin missä tahansa muussa tutkimuksessa. Asiaongelmaa tai tutkimusongelmaa tulee olla pohdittu ennalta. Myös kysymystenasettelu on mietittävä tarkoin. Joskus teemojen käsittelyjärjestyksellä ei ole ratkaisevaa merkitystä aineiston keruun kannalta. Keskustelun edetessä luontevasti teemat etenevät kuin itsestään. Teemahaastattelu on keskustelu, jolla on kuitenkin ennalta päätetty tarkoitus tai päämäärä. Tällaisessa aineistonkeruumuodossa on tärkeää että haastattelijalla pysyy tilanteen rakenne hallinnassa. Teemahaastattelun etu on siinä, että kerättävä aineisto muodostuu aidosti haastateltavan henkilön kokemuksista, eivätkä tutkijan ennalta pohtimat kysymykset tai vastausvaihtoehdot rajaa kertyvää aineistoa. Haastateltavien valintaan on kiinnitettävä erityistä huomiota, koska teemahaastattelussa kerättävä materiaali on tavalla tai toisella puheesta kirjattua tekstiä. Tutkijan on myös perusteltava valittujen haastateltavien valintaperusteet. (Kurkela i. a.)

Aineiston tulkinnessa on kaksi periaatteellista etenemistietä. Tulkinnessa voi pitäytyä aineistossa, ja tulkita vain siinä esiintyviä asioita. Toinen tapa on käyttää aineistoa poh-

jana tutkijan teoreettiselle pohdiskelulle sekä tulkinnoille, tällöin aineisto toimii ikään kuin apuvälineenä. Ongelmallisinta on tulkintojen tekeminen, koska aineistosta huolimatta tutkijan tulee pyrkiä tulkinnassaan teoreettisen ajattelun tasolle. (Kurkela i. a.)

Toiminnallisenkin opinnäytetyön raportissa yleisiä tutkimusviestinnän piirteitä ovat esimerkiksi lähteiden käyttö ja merkintä, argumentointi eli väitteiden, valintojen ja ratkaisujen perusteleminen, tekstin asiatyylisyys sekä johdonmukaisuus aika- ja persoonamuotojen käytössä. Raportti auttaa parhaimmillaan tutkimuksesta kiinnostuneen lukijan perehtymään työprosessiin, tulkitsemaan ja ymmärtämään sen. Hyvin tehtynä opinnäytetyöraportti osoittaa kirjoittajansa kypsyyttä, ja hyödyttää muitakin tutkimusentekijöitä antamalla heille ideoita ja näkökulmia tutkittavaan aiheeseen. (Airaksinen & Vilka 2003, 67.)

5.3 Aineistoon kohdistuva kritiikki

Tutkittavaa aihepiiriä tai ilmiötä voi tarkastella monestakin näkövinkkelistä. Tarjolla voi olla monenlaista lähdeaineistoa, ja erilaisin menetelmin saatuja tutkimustuloksia. Lähteisiin tulee siksi suhtautua kriittisesti, tunnetun sekä asiantuntijaksi tunnustetun asiantuntijan lähde on usein varma valinta. Soveltuvien lähteiden käyttö paljastaa lukijalle kirjoittajan tietämyksentilan alasta opinnäytetyön tekohetkellä. Lähteiden laatu on tärkeä: olisi hyvä suosia alkuperäisiä julkaisuja, eli ensisijaisia lähteitä. Toiminnallisten opinnäytetöiden arvo ei kuitenkaan riipu lähteiden lukumäärästä, olennaisempaa on laatu ja soveltuvuus. Tausta- ja lähdekirjallisuus tulee erottaa toisistaan, taustakirjallisuutta käytetään työn alkuvaiheessa ja se johdattaa lähdekirjallisuuden äärelle. Lähdekirjallisuus tarkoittaa niitä lähteitä, joihin opinnäytetyössä viitataan. (Airaksinen & Vilka 2003, 76–77.)

Tutkiva ammattikäytäntö edellyttää niin ajattelussa kuin toiminnassakin kriittisyyttä. Toiminnan perustana ovat eri näkövinkkeleiden arviointi sekä pohtiva, erittelevä ja kyseenalaistava suhtautuminen löydettyyn informaatioon ja käytäntöön. Kokemusten kuvaileminen tai asioiden luettelu eivät riitä, vaan esimerkiksi toimintojen ryhmittely eri kriteerien perusteella eri näkökulmista täyttää kriittisen toiminnan edellytykset. Hankit-

tu informaatio on oltava tehtävän kannalta merkityksellistä ja sen alkuperä sekä luotettavuus on selvitettävä. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 13.)

6 PRODUKTION LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan tavoitteena eettisten ratkaisujen osalta on ihmisten kunnioittaminen, oikeudenmukaisuuden korostaminen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus. Tässä prosessissa eettisyys tulee esille tavassa, jolla sekä työn tekijä että ohjaaja suhtautuvat työhönsä, ongelmiin ja niihin henkilöihin, joita tutkimus- ja kehittämistyö jollakin tavoin koskettaa. Eettisyys näkyy opinnäytetyön aiheen valinnassa, tiedonhankinnassa, prosessista ja tuloksista puhuttaessa sekä lopulta tulosten soveltamisessa. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 11.)

Tutkijalla on useita eri velvollisuuksia. Ensimmäinen niistä on päättymätön ja katkeamaton epäily, joka läpäisee ideologiat, uskonnot sekä tieteellisen ajattelun historian. Kriittisen tarkastelun alle asetetaan ja kyseenalaistetaan kaikki totuudet, ajatusjärjestelmät, lait (luonnonlait sekä inhimilliset) sekä käytännöt että instituutiot. Oman tieteenalan auktoriteetit tulee kohdata kyseenalaistamisen, epäilyn sekä kriittisen tarkastelun hengessä. (Hirvonen 2006, 38.) Tieteen kyseenalaistaessa niin totuudet kuin oman olemuksensa ja ominaispiirteensä, sen tulee käydä rajanvetoa suhteessa uskontoon ja ideologioihin. Rajankäynnin ei kuitenkaan tule olla ehdotonta ja ulossulkemiseen perustuvaa. Tutkimusta ei saa alistaa uskonnolliselle tai ideologiselle ajattelutavalle, niillä ei ole sijaa tutkijan tieteellisessä toiminnassa, vaikka niillä voikin olla merkittävä asema henkilön arkielämässä. (Hirvonen 2006, 39–40.)

Kun tutkimus kohdistuu ihmisryhmään, on tutkijalla useita velvollisuuksia, jotka voivat liittyä muun muassa asialliseen kohteluun, informoimiseen sekä vaitioloon. Myös niin sanotut kirjoittamattomat velvollisuudet, kuten toisten tutkijoiden osuuden tunnustaminen omassa työssään sekä velvollisuus noudattaa tieteellistä rehellisyyttä, koskettavat tutkijaa. Edellä mainitut tiedeyhteisön säännöt määrittelevät tutkimuksen säännöt ja rajat. Näiden sisällä tutkijan on pysyttävä säilyttääkseen asemansa osana yhteisöä. Velvollisuuksien rinnalla tutkijalla on myös vastavuoroisesti oikeuksia: tulla tunnistetuksi omien tulostensa tuottajana sekä oikeus voida luottaa muiden tutkijoiden tuloksiin. (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 80–81.)

Tutkimuksen tekoon liittyy useita eri eettisyyteen liittyviä, huomioonotettavia kysymyksiä. Eettisesti hyvä tutkimus noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä muun muassa aiempien tutkimusten osalta sekä tutkimuksen aikaiselle raportoinnille asetettujen vaatimusten osalta. Tutkimuksen eettisiin piirteisiin liittyy myös rehellisyys, yleinen huolellisuus sekä tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. (Hirsjärvi ym. 1997, 23–24.)

Teoreettinen pyrkimys totuuteen sekä soveltamiskelpoisen tiedon etsintä kuuluvat erottamattomasti tieteeseen. Jos tieteen päämääräksi asetetaan todellisuutta koskeva informaatio, nämä yhdistyvät. Eettisesti hyvältä tutkimukselta vaaditaan ajattelevan epäilyn, rohkeuden ja alistumattomuuden ohella avoimuutta ja nöyryyttä. Tutkijan vastuun ulottuu pidemmälle kuin oman tutkimustyön rehellisyys, luotettavuus ja huolellisuus. Tutkijoilla on velvollisuus ainakin yrittää vaikuttaa siihen, miten tutkimuksen tuottamaa tietoa käytetään. Eettisesti hyvää tiedettä ei voida perustaa joihinkin valmiiksi annettuihin normistoihin, vaan hyvä tutkimus merkitsee aina kriittistä suhdetta lain, moraalien ja tieteen normeihin sekä totuuden vakaisiin perustuksiin. (Hirvonen 2006, 44–46.)

7 DIAKONIAOPETUS PELIN AVULLA

Keväällä 2012 kesän rippikoululeirien lähestyessä Imatran seurakunnan diakoniatyöntekijöiden palaverissa mietittiin, millä tavoin nuoria saataisiin osallistettua opetuksessa. Diakoniapelin idea syntyi erään improvisoidun toiminnallisen tuokion jälkeen, jossa tuli esiin sattumanvaraisia elämäntilanteita. Rippikoulun diakoniatunnit ovat usein teoria-painotteiset. Toiminnalliset menetelmät ovat kuitenkin nuorille mielekkäämpiä kuin perinteiset opetusmenetelmät. Henna Raikaslehto ryhtyi kahden diakoniatyöntekijän kanssa kehittämään peliä, joka perustuisi sattumanvaraisiin elämäntilanteisiin.

Pelimuotoisena toteutettava opetus diakoniasta oli ajatuksena kiinnostava, mutta toteutuksen ideointi ja suunnittelu olivat haastavia. Aluksi kartoitettiin mahdolliset kortit eli elämäntilanteet, jonka jälkeen alkoi yksittäisten korttien työstäminen. Diakoniapeliä pelataan rippikoululeireillä isosryhmissä, koska isosen läsnäolo on tarpeellinen ryhmässä pelin aikana. Isosen tehtävänä on tarvittaessa edistää ryhmänsä toimintaa ja tarpeen vaatiessa hillitä mahdollista levottomuutta sekä ylilyöntejä. Jokainen ryhmä tarvitsee peliä varten kynän ja paperia. Tarina kirjoitetaan korteissa ilmitulevien tapahtumien ja tilanteiden, sekä nuorten omien pohdintojen perusteella. Pelinohjaaja antaa kunkin ryhmäläisen vuorollaan nostaa seuraavaan elämäntilanteeseen johdattavan kortin.

Pelin ideana on kulkea erilaisten ihmisten rinnalla kappaleen matkaa. Jokaisen henkilön tarina alkaa 15 ikävuodesta ja kulkee korttien avulla elämässä eteenpäin. Jo kuljettu matka vaikuttaa aina seuraavaan elämänvaiheeseen. Diakoniapeli auttaa nuoria asettumaan toisen ihmisen asemaan ja kasvattaa näin nuorten empatiakykyä. Pelin avulla havainnollistetaan, kuinka elämässä voi tulla vastaan monenlaisia tilanteita, joko suunnitellusti tai yllättäen, ja kuinka tärkeää on tilanteisiin suhtautuminen sekä saamamme tuki. Moniin elämäntilanteisiin voi olla itse vaikuttamassa ja joissakin kohdissa tarvitsee toisten apua. Miten voisi olla avuksi toisille tai minkälaista apua joku tarvitsisi?

Peli etenee niin, että jokainen pienryhmä saa aloituskortin, jossa selviää henkilön sukupuoli ja ikä. Perhetilanne -kortti kertoo perheen kokoonpanon. Kun nämä ovat selvinneet, alkaa henkilön elämän rakentaminen. Erilaiset elämäntilanteet herättävät pohtimaan, miten kyseessä olevaa henkilöä voisi tarvittaessa auttaa. Ryhmät kirjoittavat tari-

naa kortti kerrallaan. Nuorten avuksi kortteihin on kirjattu apukysymyksiä, joiden myötä on helpompi lähteä tilannetta käsittelemään. Pelinohjaajan vastuulla on aikataulutus ja korttien jakaminen sekä pelin etenemisestä huolehtiminen. Pelin purkutilanteessa pelinohjaaja jakaa ryhmille vuorot oman tarinansa kertomiseen. Ryhmät lukevat tarinansa yksi kerrallaan ja yhdessä mietitään, minkälaista tukea ja apua henkilö olisi mahdollisesti tarvinnut elämänsä eri vaiheissa. Olisimmeko voineet auttaa häntä jollakin tavalla, jos olisimme tavanneet hänet? Minkälaisen tuen piiriin hänet olisi voinut ohjata? Lopuksi pelinohjaaja kertoo diakonian idean ja mainitsee kuinka ihmisten elämäntarinat voivat muodostua erilaisiksi sekä herättää vielä ajatuksia toisten auttamisesta.

Diakoniapeliä testattiin rippikoululaisten nuortenillan yhteydessä. Ennen peliä rippikoululaiset saivat diakoniaopetusta teoreettisessa muodossa, jonka jälkeen pelattiin diakoniapeliä. Näin saatiin hyödynnettyä niin teoriaopetusta kuin toiminnallista menetelmää, jotka tukivat vahvasti toisiaan. Diakonia avautui nuorille uudella tavalla. Nuorilta kerätyn palautteen perusteella peli toimi hyvin, ja syvensi heidän aiemmin saamaansa teoriatietoa. Palautteen kerääminen havaittiin todellakin haastavaksi, koska rippikouluikäisillä nuorilla voi olla hyvin hankalaa tuottaa kirjallista palautetta. Siksi päädyimme ottamaan vastaan sanallista palautetta, jonka keräsimme temahaastattelun muodossa. Osa palautteesta tuli pelinohjaajien omista havainnoista pelitilannetta seurattaessa.

8 TOIMINNALLISEN OSION TOTEUTUS JA PALAUTTEET

8.1 Diakoniapelin toteutus

Opinnäytetyön toiminnallinen osio toteutettiin 15.2.2013 Rautjärven seurakuntakeskuksen salissa, testiryhmänä toimi Rautjärven seurakunnan rippikouluryhmä isosineen. Ryhmä oli ensimmäistä kertaa koolla rippikoululaisille järjestetyssä nuortenillassa. Lisäksi rippikoululaisten joukossa oli eri seurakuntaan kuuluva nuori, jolla oli mukanaan henkilökohtainen avustaja. Ryhmässä oli toisilleen jo ennestään tuttuja nuoria, mutta muutama ennestään tuntematon osallistuja.

Ennen peliä rippikoululaiset jaettiin pienryhmiin, joista jokaiseen nimettiin isospari avuksi. Jokainen ryhmä toimi tilanteessa aivan uutena kokoonpanona. Tällä kerralla ryhmät saivat lyhyen alustuksen diakoniasta, mutta esimerkiksi leiritilanteessa alustuksena voidaan diakoniaoppitunnit. Peli täydentää opetusta, ja tuo opiskeltavan asian lähemmäs nuorten elämää. Aihetta syventääkseen voi teemaa jatkaa esimerkiksi rastitehtävien avulla. Oleellinen osa rippikoulutyöskentelyä ovat nuorista itsestään nousevat elämänskysymykset ja joitakin nuorten elämään liittyviä asioita voidaan ottaa huomioon jo etukäteen, valmisteltaessa paikallista rippikoulusuunnitelmaa. Teemat tietenkin muuttuvat, täydentyvät ja konkretisoituvat rippikoulun aikana nuorten sekä opettavan henkilökunnan vuorovaikutuksessa. (Kirkkohallitus 2001, 23.)

Oletuksena oli, että tilanteesta tulisi haasteellinen ryhmän vierauden vuoksi ja nuorten kannustaminen tarinankerrontaan aktiivisesti mukaan olisi työn takana. Isoiset eivät saaneet esitietoa pelistä, sillä pelitilanteen suunnitteluvaiheessa ajatuksena oli, ettei nuorille pidä antaa asioita liian valmiina. Tällä tavoin heitä rohkaistiin ideoimaan itse ja pitämään mielensä avoimena. Alkuun mietityttänyt ryhmien vieraus osoittautui turhaksi, se oli ainoastaan positiivinen asia. Leirin aikana toteutettaessa diakoniapelin kaltaisessa toiminnallisessa tehtävässä voisi kontrolli kadota juuri liian tuttuuden vuoksi. Varautuneisuus sai ryhmät toimimaan asiallisesti, ja peli eteni rauhallisesti, mutta tehokkaasti. Nuorten kirjoittamat kertomukset olivat aidon kuuloisia ja mahdollisia, vaikka yllättäviä käänteitä tulikin ilmi kertomuksien (Liite 2) edetessä.

Kaikki ryhmien ohjaukseen osallistuneet isokset olivat ensimmäisen vuoden isosia. Heidän koulutuksensa on vielä kesken, eikä ikäeroa rippikoululaisiin ole kuin vuoden verran. Isokset ottivat kuitenkin hyvin vastuun ryhmästään, ja osasivat ohjata hienosti ryhmässä tapahtunutta keskustelua sekä kysyä tarvittaessa neuvoa pelinohjaajilta. Kysymyksiä ei juuri tullut, sillä peli ohjeistettiin (Liite 1) perusteellisesti.

Nuorten illan ajankohdasta johtuen teemahaastattelu päätettiin siirtää toiseen hetkeen. Alun perin ajatuksena oli tehdä teemahaastattelu rippikoululaisille, mutta diakoniatuntien vertailun vuoksi se suunnattiin isosille. Näin vertailupintaa olisi huomattavasti enemmän. Pääosin isokset olivat käyneet rippikoulun omassa seurakunnassaan, mutta osa isosista oli käynyt rippikoulun muualla. Siksi olikin hedelmällistä verrata isosten aiempia kokemuksia diakoniaopetuksesta tämän opinnäytetyön aiheena olevaan erilaiseen tapaan käsitellä asiaa. Toiminnallisen opinnäytetyön testiryhmänä toimivat Rautjärven seurakunnan rippikoululaiset ja isokset. Pelitilanteessa paikalla oli 26 rippikoululaista sekä 10 isosta.

8.2 Nuorten haastattelemine

Isosilta kerättiin palaute teemahaastattelun (Liite 3) avulla. Teemahaastattelu toteutettiin isoskoulutuksen yhteydessä. Haastateltavia oli kolmetoista, joista osa oli ollut mukana pelaamassa diakoniapeliä, osa oli antamassa opinnäytetyöhön palautetta omista kokemuksistaan diakoniaopetuksesta oppijan näkökulmasta. Kaikki haastateltavat olivat konfirmoitu kesällä 2012, eli kyseessä olivat ensimmäisen vuoden isokset. Haastattelutilanne oli rauhallinen ja kiitettävän avoin. Haastattelukysymykset olivat tarkoin mietittyjä, ja kysymykset asetettiin nuorille ymmärrettävästi. (Liite 3.) Koska kyse oli teemahaastattelusta, mahdollistui keskustelu, jonka myötä palautetta saatiin tarkennettua.

Erityisinä kiinnostuksen kohteina olivat nuorten kokemukset oman rippikoulun diakoniaopetuksesta sekä sen peilaamisesta tutkittavaan toiminnalliseen menetelmään. Karsoitimme nuorten kokemuksia ja muistoja oman rippileirin diakoniaopetuksesta. Muistikuvat oman rippikoulun diakoniaopetuksesta olivat aluksi pimennossa, mutta keskuste-

lun myötä ne palautuivat mieliin. Osa nuorista oli suorittanut rippikoulun toisella paikkakunnalla, joten palautteeseen saatiin mukaan erilaisia ajatuksia.

Yleinen mielipide oli, että nuoret kokivat oman opetuksensa olleen liian raskasta ja teoriapainotteista, jossa he eivät havainneet yhtymäkohtia heidän omaan elämäänsä. Osa haastateltavista muisti opetustilanteesta lähinnä kesän helteen ja monistepinin. Opetusession muistettiin olleen muutaman oppitunnin mittainen, mutta ei mitenkään mieleenpainuva. Osana diakoniaopetusta kevään aikana toteutettu diakoniatehtävä yhteisvasu-keräyksen myötä oli jäänyt parhaiten mieliin. Tuolloin rippikoululaiset saivat kiertää pienryhmissä lähialueen kerrostaloja sekä kauppoja. Toisella paikkakunnalla rippikoulun käyneet muistivat oman rippikoulunsa diakoniaopetuksesta lähinnä vain vankilatyöstä puhuneen diakonin.

8.3 Nuorten palaute

Koska diakoniapelin kortit jaettiin ryhmille sattumanvaraisesti, jotkin tilannekortit koettiin hieman ristiriitaisiksi ja ne vaativat hieman enemmän ohjausta pelinohjaajalta sekä ajatustyötä ryhmiltä. Haastattelutilanteessa keskustelua syntyi erityisesti siitä, että joillekin kertomuksen henkilöille sattui jatkuvasti vastoinkäymisiä, kun taas toisilla kaikki meni hyvin. Diakoniapeli jäi nuorille mieliin, ja herätti ajatuksia vielä jälkikäteenkin.

Haastateltavat kokivat pelin hyväksi puoleksi luovuuden mahdollisuudet, mutta toivoivat hieman lisää käsittelyaikaa joidenkin tilannekorttien kohdalle. Isoselle tuotti haasteita hiljaisempien ryhmäläisten aktivointi ja joissain tilanteissa vastausten saaminen oli haasteellista. Ryhmien ohjaaminen ensimmäistä kertaa koettiin alussa hieman haastavaksi. On paljon ryhmädynamiikasta sekä henkilökemioista kiinni, kuinka sujuvaksi pelin eteneminen muodostuu. Pelitilanteemme rippikoululaisten nuortenillassa oli ensimmäinen kohtaaminen pienryhmien osalta, joten se tuotti jonkin verran haastetta.

Vaikka alustus aiheeseen oli suppea, pelin ohjeistus koettiin selkeäksi, eikä tarkentavia kysymyksiä juuri tullut. Diakoniapeli aktivoi nuoret käyttämään omaa mielikuvitustaan tarinan kerronnassa. Peli koettiin toimivaksi osaksi rippikoulun diakoniaopetusta. Yk-

sistään se ei kuitenkaan ole riittävä, vaan osa laajempaa kokonaisuutta, jolla saadaan ohjattua nuoria kasvamaan lähimmäisenrakkauteen.

Diakonian käsitettiin olevan toisen auttamista, ulkomaanapua, vapaaehtoistyötä, vanhusten auttamista ja hyviä tekoja toisille. Diakonia oli henkilöitynyt osittain seurakuntamme diakoniin. Miksi diakoniaa tehdään, nousi johtoajatukseksi erään haastateltavan lausahdus: ”*että joku saadaan nostettua ylös ojasta*”! Diakoniapeli koettiin mielekkääksi opetusmenetelmäksi. Se toi nuorten mielestä diakonian ytimen heidän arkeensa. Toiminnallinen opetusmenetelmä koettiin hyväksi, mielekkääksi sekä nuorille sopivaksi. Ryhmässä olleet erilaiset oppijat pysyivät nuorten mielestä hyvin pelissä mukana. Diakoniapeli eteni sujuvasti ja sen tempo oli melko sopiva. Isosten osalta hankalaksi koettiin se, että yhdelle pienryhmistä toi haastetta aivan uuden ryhmäläisen huomioonottaminen ryhmätilanteessa, koska hänen toimintatapansa ei ollut vielä tuttu. Isonen koki roolinsa tässä ryhmässä haasteelliseksi: hän ei tiennyt, kuinka toimia leiriläisen kanssa, jolla oli avustaja pelitilanteessa mukana.

Ajatukset siitä, kuinka haastateltavat kokivat voivansa harjoittaa diakoniaa omassa elämässään, olivat moninaiset: ehdotettiin rahan antamista romanialaisille sekä vapaaehtoistyötä. Haastateltavilta nousi kuitenkin muutama ajatus ylitse muiden: voimme joskus kysyä joltain, tarvitseeko hän apua – ja antaa sitä. ”Meidän pitäisi asennoitua elämään niin, että tiedostamme, ettei kaikilla ole asiat hyvin.”

9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Yksi kirkon tärkeistä tehtävistä on yhdistää eri sukupolvia yhdeksi Kristuksen seurakunnaksi. Seurakunnan tulisi olla tiivis, toinen toistaan auttava kristittyjen yhteisö. Tämän ajan ihmisten itsekkyyks sekä hektinen elämäntyyli ajavat ihmiset erilleen toisistaan ja Jumalasta. Seurakunnan harjoittaman diakonian tuominen ihmisten arkeen on haastavaa. Diakonian tulisi olla elämäntapa, luonteva osa ihmisen arkista taivalta. Vartuneemmilla sukupolvilla tämä toteutuu pääosin pyyteettömästi. Heidän elämäänsä on kuulunut olennaisena osana yhteisöllisyys sekä toisten tukeminen vaikeissa tilanteissa. Nuorempien sukupolvien ajatusmaailma on huomattavasti itsekkäämpi, ja toisen auttaminen ja palveleminen koetaan usein vastalahjaa vaativaksi. Diakoniakasvatus tulisi aloittaa jo lapsena, jotta altruismi voitaisiin saada luontevaksi osaksi ihmisen ajatusmaailmaa. Vähäosaisten auttaminen, lähimmäisen aito kohtaaminen sekä kanssaihmiesten hyväksyminen omina itsenään tulevat olemaan haaste mitä enenevässä määrin.

Aikuiset olettavat helposti tiedostavansa nuorten ajatusmaailman, mutta eivät huomaa sortuvansa itse yleistämiseen ja ennakkoluuloihin – asioihin, joista helposti moititaan nuoria. Nuoret ovat ajattelevia yksilöitä, ja heidän mielipiteensä tulee ottaa huomioon. Tämän opinnäytetyön kautta voi huomata, että heillä on uskomattoman avarakatseisia ja järkeviä mielipiteitä. Annetaanko kysymyksiin valmiit vastaukset huomaamatta, valmiiksi pureskeltuina? Onko meillä opittavaa nuorilta? Tämän ajan nuoret ovat tiedostavia, he ovat hyvin perillä maailmanmenosta, yhteiskunnallisista sekä maailmanlaajuisista ongelmista ja epäkohdista. Sosiaalinen media mahdollistaa tiedonkulun ja nuoret ovat taitavia tiedonhankinnassa.

Altruismi, auttaminen, tuntuu onneksi olevan luontevaa joillekin nykynuorille. Joistain nuorista paistaa kuitenkin läpi huoltajien elämänasenteet, ja varsinkin näillä nuorilla on vaikeuksia asettua toisen ihmisen asemaan. Empatiakyky on joidenkin kohdalla lähes olematon. Diakonisen asenteen herättelemine on haasteellista, mutta palkitsevaa. Hyväosaisten ihmisten mustavalkoinen ajattelu ja asenne voivat parhaassa tapauksessa muuttua radikaalisti, kun elämän realiteetit saatetaan heidän tietoisuuteensa. Jos ei ole omakohtaisia kokemuksia menetyksistä tai vaikeuksista elämässä, on vaikeaa edes arvuutella huonompiosaisen kokemuksia.

Vanhanaikainen ajatus opetusmenetelmistä ei toimi tänä päivänä. Erilaisten oppijoiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden huomioonotettavien seikkojen tiedostaminen ovat tuoneet vuosien myötä opetusmenetelmille muutoksen tuulen. Nuoret ovat yleisesti levottomampia ja käytöshäiriöitä esiintyy aiempaa enemmän. Myös oppimisvaikeudet sekä erilaiset tukitoimenpiteet ja – menetelmät ovat paremmin tiedossa tänä päivänä. Rippikoululeirit lyhentyvät opetettavan asian pysyessä samana, jolloin tunteja joudutaan tiivistämään ja pitämään lyhyemmässä ajassa kuin aiemmin. Enää ei oleteta opetettavan asian menevän tietoisuuteen vain kuuntelun tai kirjoittamisen kautta.

Oppija ei ole enää vain vastaanottajana teorialle, vaan on myös osallistuva ja kyseenalaistava, luova oppija. Toiminnallinen menetelmä osana perinteistä opetusmenetelmää antaa uudenlaiset mahdollisuudet niin oppilaalle kuin opettajalle. Asioiden kertautuessa ne painuvat mieliin paremmin. Opittavan asian tuominen nuoren elämään sovellettavaksi antaa asian käsittelylle uuden näkökulman. Diakoniapeli on oivallinen osa diakoniaopetusta: opittava asia tulee lähemmäs nuoren omaa maailmaa. Peliä edeltävä teoriaosuus diakoniasta helpottaa asian käsittelemistä niillä, joiden empatiakyky ei ole vielä kehittynyt. Diakoniapeli antaa aivan uuden näkökulman diakoniaan. Nykynuorten perhetilanteet, sekä arjen ja yhteiskunnan rikkonaisuus, syrjäytyminen ja kaikki elämän tukipilareiden ja itsestäänselvyyksien horjuminen tuovat diakonian tarpeen lähemmäs, yhä useammille.

Isosen rooli pelin aikana, ryhmänohjaajana, on merkittävä: nuori ohjaa toista nuorta samalla aaltopituudella. Isosen tehtävä on pitää keskustelua yllä, ja karsia mahdolliset asiattomat juonenkäänteet. Isonen on saanut itse opetusta diakoniasta, joten ohjaamisen pitäisi olla luontevaa ja helppoa. Erilaiset henkilökemiat sekä haastavat ryhmäläiset kuitenkin tuovat pelitilanteeseen väriä. Diakoniapeliä voikin jossain leirikokoonpanossa olla luontevampaa pelata ryhmän jo tultua tutuksi.

Opinnäytetyöprosessi avasi kirkon nuoriso- ja diakoniatyön yhteistyön mahdollisuudet. Toiminnallinen opetusmenetelmä antaa virikkeitä erilaisiin aiheidenkäsittelyihin ja menetelmiin. Kristityt ovat yksi pyhä yhteinen seurakunta. Miksi toiminta rajoittuu helposti työalakohtaisiksi? Kaste- ja lähetyskäsky sekä diakonia kuuluu kaikille, ei vain ammatillisessa mielessä, vaan myös arkisessa elämässä. Kristityillä on yhteinen ilosanoma,

evankeliumi, jota saadaan olla viemässä eteenpäin yhdessä! Tässä kirkon työntekijöiden tulisi olla esimerkkinä, rohkaisemassa kaikkia kirkon jäseniä.

Diakonia on heijastus Jumalan rakkaudesta ja tulisi lähteä Jeesuksen esimerkistä. Erään isosen sanoin: ”Meidän pitäisi asennoitua elämään niin, että tiedostamme, ettei kaikilla ole asiat hyvin.”

LÄHTEET

- Airaksinen, Tiina & Vilkka, Hanna 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi.
 Avoin AMK i.a. Oppimisen tyyli. Viitattu 26.4.2013.
<http://www.avoinamk.fi/oppimistyylijataidot/oppimistyyli.html>
- Broman, Annika; Mattson, Birgitta & Öjermo, Carina 2006. Rippikoulu kaikille – kärsivällisyyttä, selkeyttä, rakennetta. Helsinki: LK-kirjat.
- Clarkeburn, Henriikka & Mustajärvi, Arto 2007. Tutkijan arkipäivän etiikka. Tampere: Vastapaino.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä varten. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Elenius, Antti & Latvus, Kari 2007. Auttamisen teologia. Helsinki: Kirjapaja.
- Heino, Iida & Kuusi, Riitta 2006. Erillään ja yhdessä. Teoksessa Kuusi, Riitta & Porkka, Jouko (toim.) Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Erilaiset oppijat rippikoulussa. Kirkkohallitus, 7–19.
- Helin, Matti; Hiilamo, Heikki & Jokela, Ulla 2010. Diakoniatyö. Asiakkaan palveluksessa. Helsinki: Edita.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: University Press.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Hirvonen, Ari 2006. Eettisesti hyvä tutkimus. Hallamaa, Jaana; Launis, Veikko; Lötjönen, Salla & Sorvali, Irma (toim.) Etiikkaa ihmistieteille. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Huttunen, Matti 2011. ADHD (Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö). 10.11. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. Luettavissa:
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00353
- Itä-Suomen Yliopisto i. a. Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate. Oppiminen, oppimistyyli ja -strategiat. Viitattu 26.4.2013.
<http://www.uef.fi/fi/aducate/oppiminen-ja-sen-kehittaminen>
- Kainulainen, Sakari; Saari, Juho & Yeung, Anne Birgitta 2005. Altruismi. Antamisen lahja Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Helsinki: Yliopistopaino.

- Kantola, Ilkka 1999. Charity makes Christ present. Kiessling, Klaus & Ryökäs, Riikka toim. Spiritus Lux Caritas. International Congress in Deacony. Lahti: Lahden diakonian instituutti.
- Kirkkohallitus 2001. Elämä – Usko – Rukous. Rippikoulusuunnitelma 2001. Viitattu 18.2.2013.
[http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/0/85780A9E8154761EC225770A003912B4/\\$FILE/Rippikoulusuunnitelma%202001.pdf](http://sakasti.ev1.fi/sakasti.nsf/0/85780A9E8154761EC225770A003912B4/$FILE/Rippikoulusuunnitelma%202001.pdf)
- Kurkela, Reijo. i. a. Virsta – Virtual Statistics. Tilastollinen tiedonkeruu- verkko- oppi- materiaali. Teemahaastattelu. Tilastokeskus. Viitattu 30.1.2013.
<http://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/03/>
- Kuusi, Riitta & Porkka, Jouko 2006. Yhtä paljon kaikille ei ole yhtä paljon kaikille. Kirkkohallitus.
- Kuusimäki, Kalle 2012. Diakonia kirkon perustehtävänä. Teoksessa Gothöhi, Raili; Helosvuori, Riitta; Kuusimäki, Kalle & Puuska, Karolina (toim.) Kantakaa toistenne kuormia. Diakoniatyön perusteet ja käytäntö. Helsinki: Kirjapaja.
- Malkavaara, Mikko & Yeung, Anne-Birgitta 2007. Altruismi – moraalinen ideaali vai käytännön arkea. Diakonian tutkimus 4 (1), 50–56. Viitattu 21.2.2013.
http://dts.fi/dokumentit/diakonia1_07%5B1%5D.pdf
- Muhonen, Mervi & Tirri, Kirsi 2008. Mitä on Kristillinen kasvatus? Teoksessa Porkka, Jouko (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 63–93.
- Nivala, Mauno, 2005. Nuorisodiakonia ja kirkon erityisnuorisotyö. Teoksessa Paananen, Terhi & Tuominen, Hans (toim.) Nuorisotyön käsikirja. Helsinki: Kirjapaja.
- Pruuki, Heli (toim.) 2009. Usko, Toivo, Lempi. Materiaali nuorisotyöhön. Helsinki: LK-kirjat.
- Pruuki, Lassi & Tirri, Kirsi 2004. Rippikoulun käsikirja. Mielekäs oppiminen rippikoulussa. Helsinki: Kirjapaja.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Riekkinen, Wille 2008. Kristillisen kasvatuksen lähtökohtia. Teoksessa Porkka, Jouko (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus, 83–93.

Räsänen, Antti 2008. Kristillinen kasvatus teoriassa ja käytännössä. Porkka, Jouko toim.
Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: Lasten Keskus.

LIITE 1 Diakoniapelin ohjeet

Diakoniapeliä pelataan ryhmissä. Rippikoululaisten kanssa isosen läsnäolo on hyvä pelin aikana. Jokainen ryhmä tarvitsee kynän ja paperia.

Pelin kulku

Ryhmät tutustuvat saamiinsa kortteihin ja vastaavat paperille kortissa esitettyihin kysymyksiin kertoen henkilön tarinan. Korteissa olevat tilanteet ovat tiivistettyjä, joita ryhmien tulee avata muistiinpanoihinsa. Mielikuvitusta saa ja pitääkin käyttää.

Jokainen ryhmä saa aloitus- ja perhetilannekortit.

Tästä eteenpäin edetään korttien numerojärjestyksessä ja vastataan kysymyksiin. Ohjaaja jakaa pelikortit ryhmille aina siirryttäessä seuraavaan korttiin eli elämänvaiheeseen.

Kun kaikki kortit on käyty läpi, puretaan tarinat yhdessä.

Ryhmät lukevat tarinansa ääneen ja mietitään yhdessä minkälaista tukea tai apua henkilö olisi mahdollisesti tarvinnut elämän eri vaiheissa. Olisimmeko voineet olla hänen apunaan, jos olisimme tavanneet hänet?

Loppusanat: Työntekijä kertoo diakonian idean ja mainitsee kuinka ihmisten elämäntarinat voivat muodostua erilaisiksi sekä herättää vielä ajatuksen toisten auttamisesta.

Korttijärjestys ja apukysymykset

Aloituskortti

Perhetilanne

1. Status eli varallisuus ja sosiaaliset suhteet

Miten tilanne vaikuttaa nuoreen?

2. Koulu

Minkälainen päätös nuoren kannattaa tehdä tulevaisuuttaan ajatellen?

Miten päätös vaikuttaa hänen tulevaisuuteensa?

Millaista tukea nuori tarvitsee päätöksenteon tueksi?

3. Muutos (positiivinen tai negatiivinen muutostilanne)

Tarkenna tilannetta.

Miten tapahtuma vaikuttaa nuoren elämään ja suunnitelmiin?

4. Vapaa-aika

Onko nuorella riittävästi vapaa-ajan tekemistä?

Jakautuuko aika sopivasti ihmissuhteiden ja harrastusten välillä?

Miten muuten nuori käyttää vapaa-aikaansa?

5. Kesätyö

Miten nuori toimii tilanteessa?

Siirrytään aikuisuuteen. Mitä on tapahtunut korttien välillä?

6. Asuminen ja taloudellinen tilanne, työ- ja opiskelu

Tarkenna tilannetta.

Minkälainen asumis- ja taloudellinen tilanne henkilöllä on?

Minkälaisia suunnitelmia hänellä on työn ja opiskelujen suhteen?

7. Sosiaaliset suhteet

Onko henkilö tyytyväinen sosiaalisiin suhteisiinsa?

Kaipaako hän muutosta?

8. Muutos (positiivinen tai negatiivinen muutostilanne)

Tarkenna tilannetta.

Miten tapahtuma vaikuttaa henkilön elämään ja suunnitelmiin?

Minkälaista tukea hän tarvitsee?

9. TYÖ- ja vapaa-aika (sama kortti kaikilla)

Minkälainen työtilanne henkilöllä on?

Miten hän käyttää vapaa-aikaansa esim. harrastukset, perhe, ystävät ja mitä muuta?

10. Tulevaisuus (sama kortti kaikilla)

Miltä henkilön tulevaisuus näyttää?

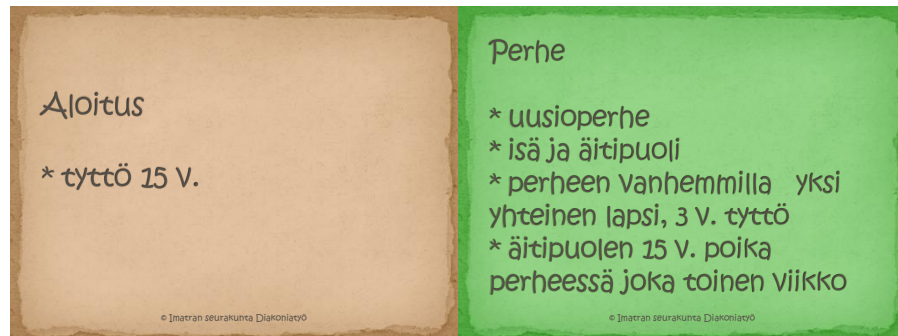
Mitä hänen elämässään pitäisi tapahtua, jotta se muodostuisi hyväksi?

Minkälaista ulkopuolista tukea tai apua hän mahdollisesti tarvitsee?

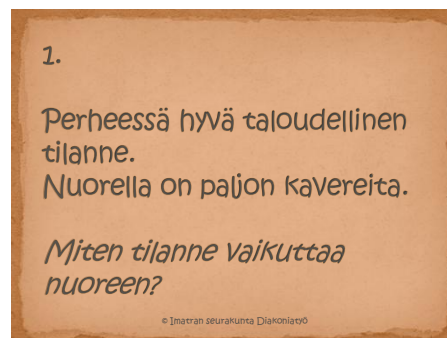

LIITE 2 Diakoniapelin tarinat

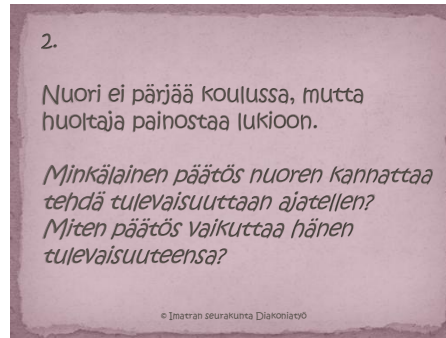
Tarina 1

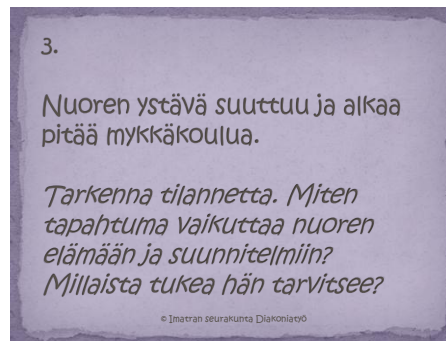
Olipa kerran Maija, 15- vuotta. Hänen vanhempansa ovat eronneet kuusi vuotta sitten. Hän asuu isänsä ja tämän uuden vaimon kanssa, ja heillä on yhteinen kolmevuotias tyttö, Aino. Lisäksi uuden vaimon 15-vuotias Simo- poika käy perheessä joka toinen viikko.

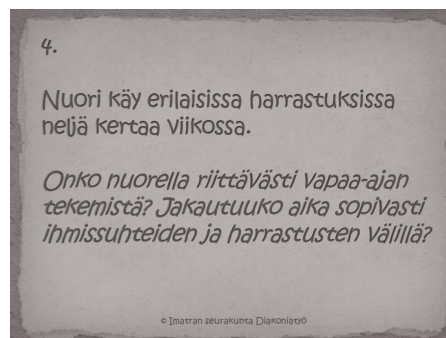
Perhe on varakas, mutta isä on todella harvoin kotona. Maijalla on paljon kavereita, mutta sukset menevät usein ristiin Simon kanssa.

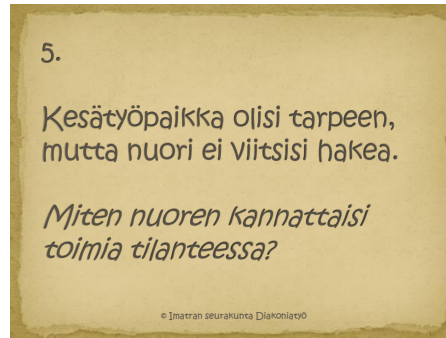
Maijan koulu menee keskinkertaisesti ja hän tähtää ammattikouluun, mutta isä haluaa hänen jatkavan lukioon. Maija päättää kumminkin mennä ammattikouluun, sanoi isä mitä tahansa.

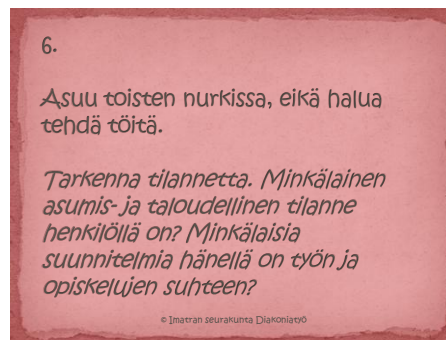
Maijan päätöksen takia hänen hyvä ystävänsä suuttuu pahasti, ja tämä alkaa pitää mykkäkoulua. Maijalle tulee tästä vaikea tilanne, koska hän tarvitsisi nyt tukea tulevaisuuden suunnitelmia varten. Isä ei ole koskaan kotona ja paras ystäväkin muutti pois.

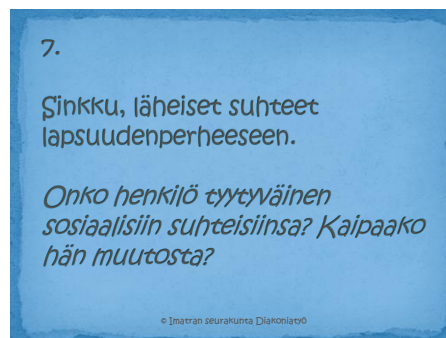
Maija harrastaa jalkapalloa ja se vie suuren osan hänen elämästään. Harkat ovat neljä kertaa viikossa, ja ne ovat erittäin rankkoja. Onneksi joukkue on täynnä Maijan ystäviä.

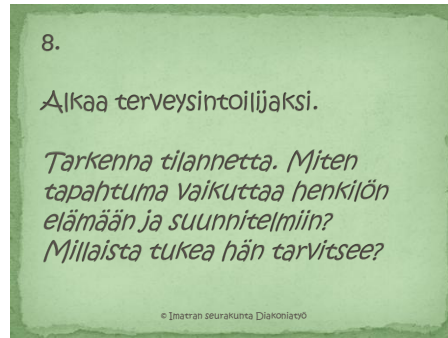
Maija tarvitsisi kesäksi töitä, koska vanhemmilta ei rahaa heru. Hän ei kuitenkaan viitsi hakea töitä, koska kesä on kiireinen.

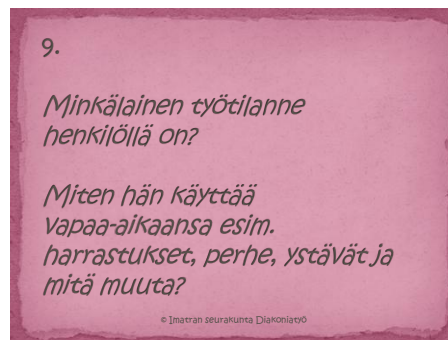
22-vuotiaana Maijalla ei ole vielääkään töitä, koska jalkapallo vei loputkin kouluinnostukset. Nyt hän asuu toisten nurkissa, eikä hänellä ole aikomustakaan hakea töitä.

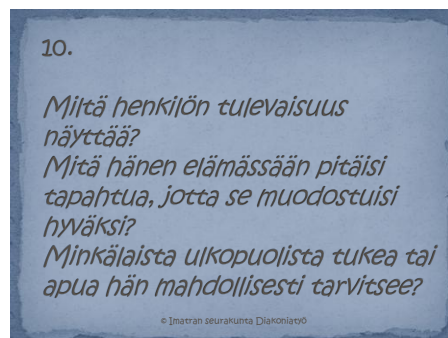
Maija on sinkku ja kavereiden kaikkottua hän on lähentynyt perheensä kanssa. Maija ei ajattele mitään muuta kuin jalkapalloa, ja se alkaa tulla hänelle pakkomielteeksi.

Maija alkaa syödä liian vähän ja treenaa liikaa. Maija tarvitsisi jonkun joka takooi hänelle järkeä päähän.

Huomattuaan, että hänestä ei ole muuhun kuin jalkapallon pelaamiseen, hän pyrkii ammattilaisjalkapalloilijaksi. Tämän myötä hänen vapaa- aikansa vähenee, niin myös syömiset. Maijasta tulee anorektikko, ja hän on vaarassa joutua sairaalaan, mutta välttääkseen sen hänen pitäisi lopettaa jalkapallo.

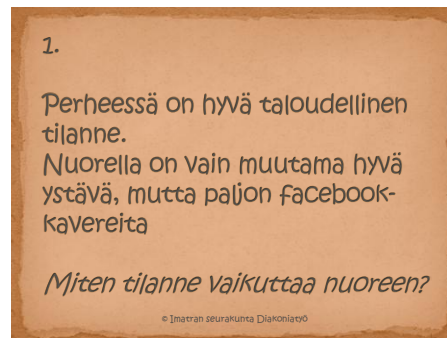

Maija tulee todennäköisesti tarvitsemaan apua, vaikka itse onkin erimieltä. Maija ei suostu ottamaan apua vastaan, ja lopulta hän päättyy niin syvään masennukseen, että tappaa itsensä.

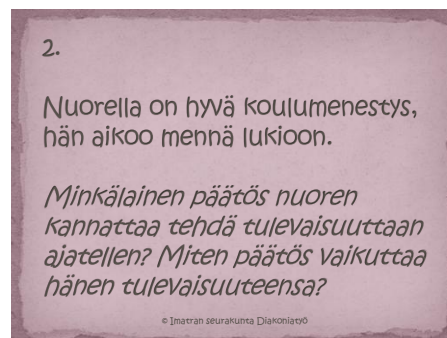
Tarina 2

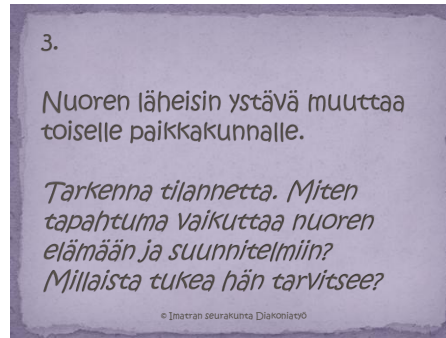
15-vuotias Martta. Hänellä on 12-vuotias veli. He asuvat yksinhuoltajaäitinsä kanssa.

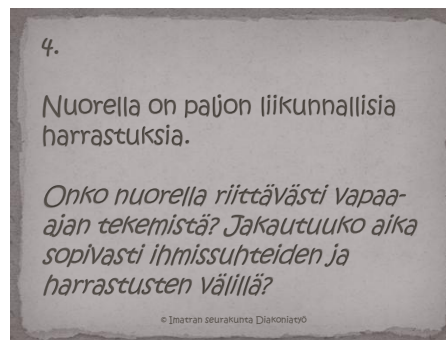
Perhe on taloudellisesti hyvin toimeentuleva. Martalla on muutamia kavereita, joiden kanssa hän viettää aikaa. Hänellä on myös paljon facebook- kavereita.

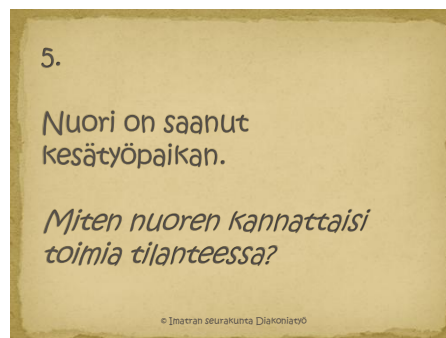
Martalla menee hyvin koulussakin, ja hän aikoo mennä lukioon, joten hänellä on hyvät mahdollisuudet päästä hyväpalkkaiseen ammattiin.

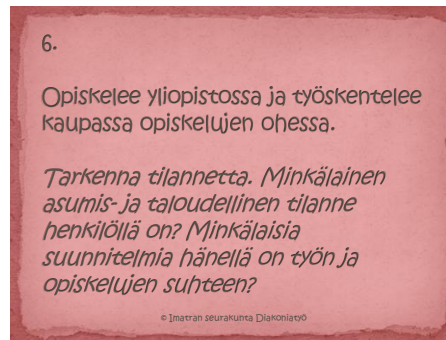
Martan läheisin ystävä muuttaa toiselle paikkakunnalle, ja Martta jää kaipaamaan häntä. Onneksi hänelle kuitenkin jää muita kavereita vaikka he eivät olekaan niin läheisiä.

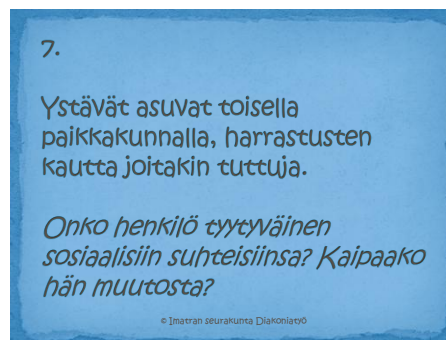
Martalla on paljon liikunnallisia harrastuksia, joten hänelle ei jää aikaa luoda uusia ihmissuhteita.

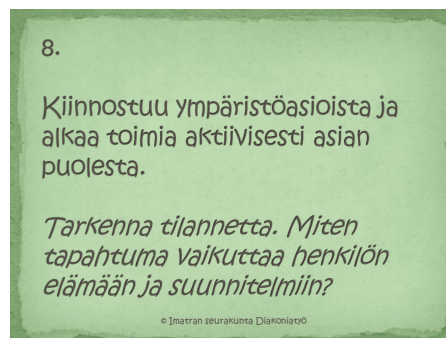
Lisäksi hän saa kesätyöpaikan, minkä takia jotkut ovat kateellisia hänelle hänen varakuutensa takia.

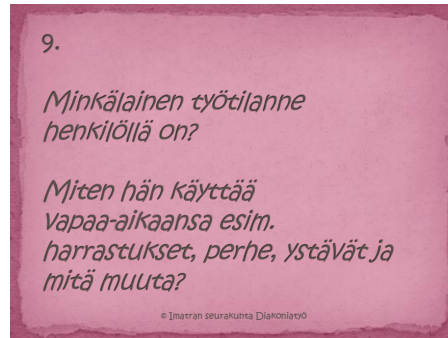
Martta on päässyt yliopistoon opiskelemaan oikeustieteitä. Opiskelun ohella hän työskentelee kaupassa. Nyt hänellä on vähemmän rahaa kuin mihin hän on tottunut, mikä tuntuu hänestä vaikealta. Martta aikoo opiskella oikeustieteiden maisteriksi.

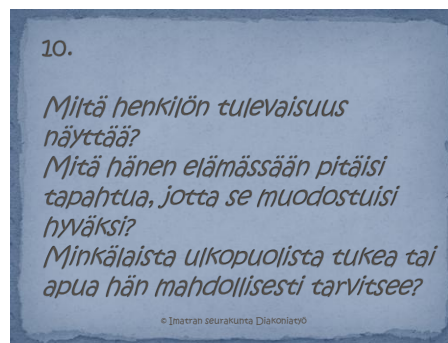
Hän ei ole saanut uusia ystäviä paikkakunnalta, ja vanhat ystävät asuvat toisella paikkakunnalla. Hänellä on harrastusten kautta muutamia tuttuja, mutta hän kaipaisi lähempää ystävää.

Martta kuitenkin kiinnostuu ympäristöasioista ja alkaa toimia aktiivisesti asian puolesta. Martan mieli muuttuu oikeustieteiden opiskelusta, ja haluaa vaihtaa alaa ja perustaa ensimmäisen eläinten aivokirurgisen hoitolaitoksen.

Martta saa kaupasta potkut, koska hän käytti työaika ympäristöasioiden hoitamiseen, ja on työtön. Ja koska hänen perhe ja ystävät asuvat toisella paikkakunnalla, joten harrastukset eivät kiinnosta enää.

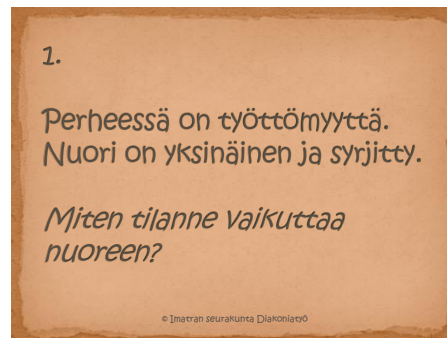
Martta ei oikein kuitenkaan tiedä mitä haluaa tulevaisuudeltaan. Hän tarvitsisi ympärilleen ystäviä joilta saisi tukea, ja joiden kanssa voisi viettää aikaa. Lisäksi tarvitsisi työpaikan, jotta hänen taloudellinen tilanteensa nousisi. Martta menee työkkäriin ja saa töitä vaatekaupasta ja saa muutaman ystävän.

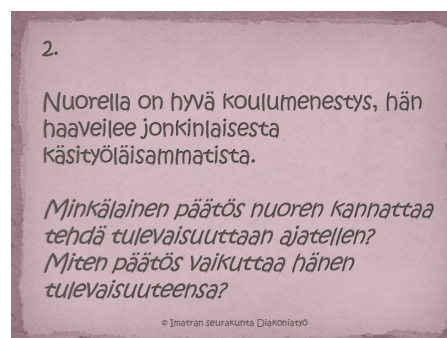
Tarina 3

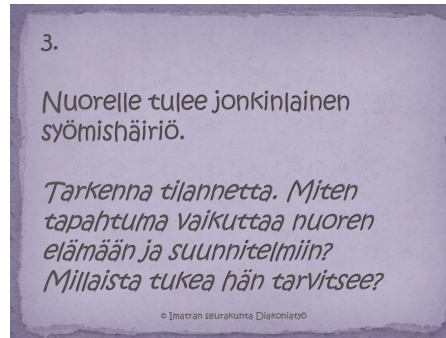
Olli 15v. Äiti ja isä perheessä ei ole muita lapsia.

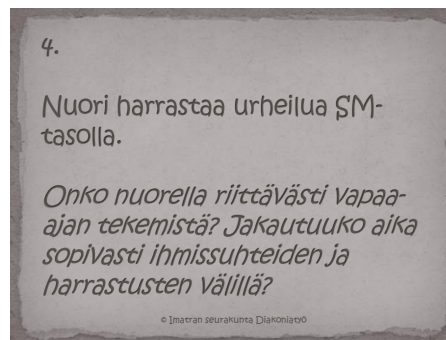
Olli on hiukan surullinen ja masentunut. Heillä ei ole varaa mihinkään uuteen. Ollia kiusataan, koska heillä ei ole varaa mihinkään. Ollin pitäisi päästä puhumaan jollekin haaveistaan ja unelmistaan.

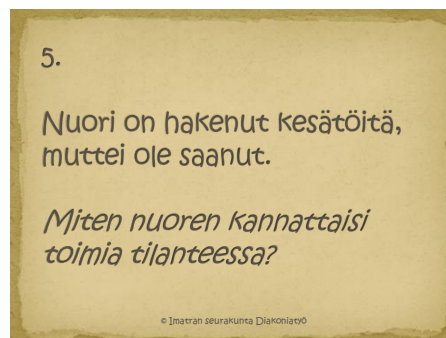
Hänellä on hyvä koulumenestys, ja hän haluaisi tulevaisuudessa tehdä jotain käsillään.

Ollille todetaan syömishäiriö ja hän laihtuu paljon. Olli tarvitsee kipeästi ystävää tai muuta juttuseuraa, mutta hän on ujo eikä uskalla puhua muille.

Olli harrastaa juoksua SM-tasolla. Vaikka heillä ei ole paljoa rahaa, he ovat saaneet pientä avustusta.

Olli ei ole saanut kesätöitä mistään. Hän koittaa hakea vaikka mitä töitä. Mutta häntä ei oteta vastaan. Ihmiset alkavat kiusata häntä entistä enemmän. Olli lopettaa juoksemisen.

6.

Opiskelee, mutta ala ei tunnu oikealta.

Tarkenna tilannetta. Minkälainen asumis- ja taloudellinen tilanne henkilöllä on? Minkälaisia suunnitelmia hänellä on työn ja opiskelujen suhteen?

© Imatran seurakunta Diakoniatyö

Olli opiskelee sepän ammattia, mutta se ei tunnu oikealle, hän asuu pienessä opiskelija asunnossa. Eikä Ollilla ole vielääkään paljoa rahaa.

7.

On juuri mennyt naimisiin.

Onko henkilö tyytyväinen sosiaalisiin suhteisiinsa? Kaipaako hän muutosta?

© Imatran seurakunta Diakoniatyö

Olli on juuri mennyt naimisiin ja hänellä on muutama ystävä.

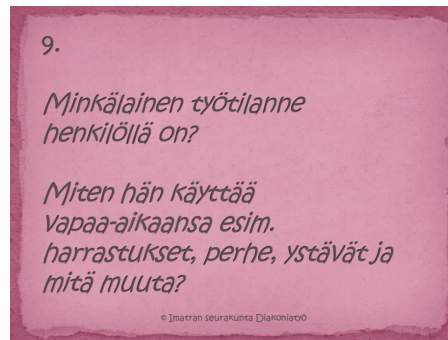
8.

Sairastuu vakavasti, eikä ole enää työkykyinen.

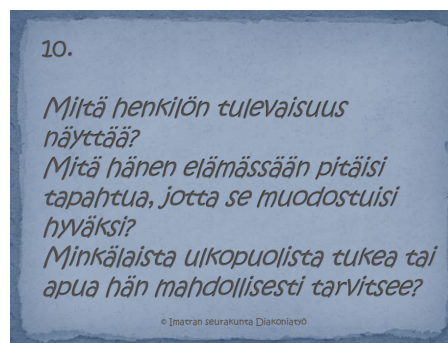
Tarkenna tilannetta. Miten tapahtuma vaikuttaa henkilön elämään ja suunnitelmiin? Millaista tukea hän tarvitsee?

© Imatran seurakunta Diakoniatyö

Olli sairastuu vakavasti eikä ole työkykyinen. Hän joutuu sairaalaan. Vaimo jättää hänet. Hän tarvitsee ystävien tukea ja ammattiapua. Ollin vanhemmat eivät ole yhteyksissä häneen, hän on vieläkin sairaalassa. Olli tarvitsee ammattiapua.

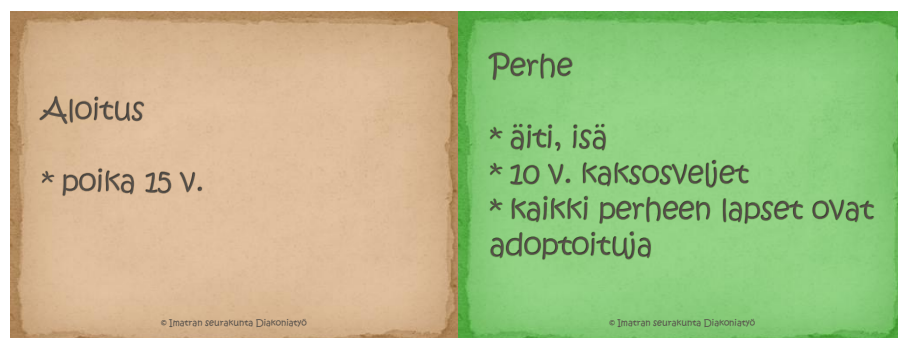

Olli on parantumassa ja hän on vaihtamassa koulua.

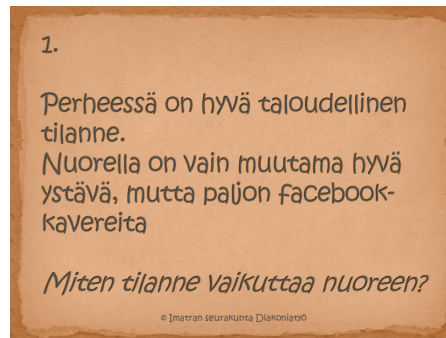

Olli käy tapaamassa vanhempiaan, hänellä alkaa mennä paremmin.

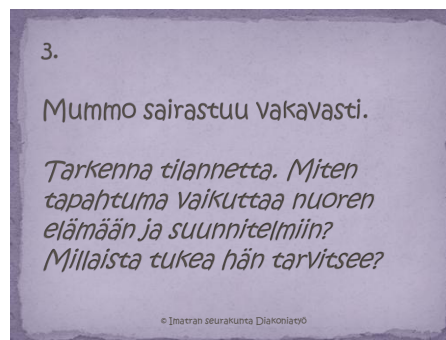
Tarina 4

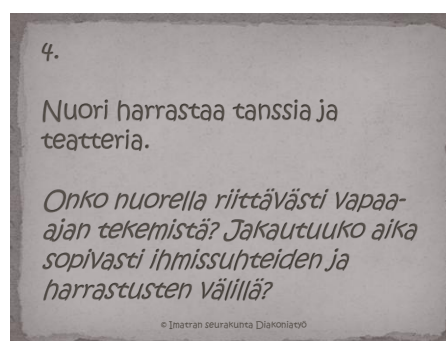
Poika on 15 vuotias ja hänellä on 10 vuotiaat kaksoisveljet. He ovat kaikki adoptoituja. Pojan nimi on Joonas.

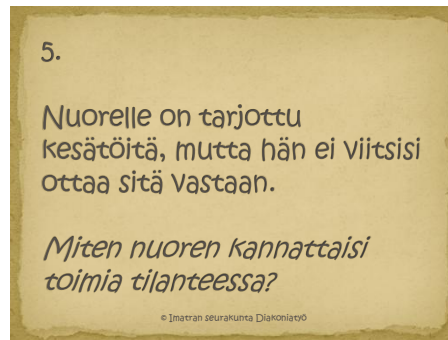
Joonaa on iloinen hänen ystävästään. Hänellä on paljon facebook-kavereita. Perheellä on hyvä taloudellinen tilanne ja Joonaa aikoo hakea ammattikouluun. Hän haluaa talonrakentajaksi.

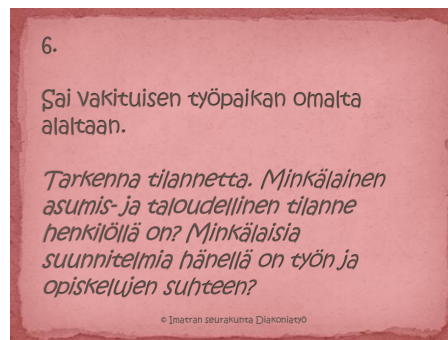
Mummon sairastuminen masentaa Joonaa ja koulunkäynti kärsii ja hänen on vaikea keskittyä uudessa koulussa.

Vapaa-aikakin on vähissä tanssi- ja teatteriharrastuksen takia.

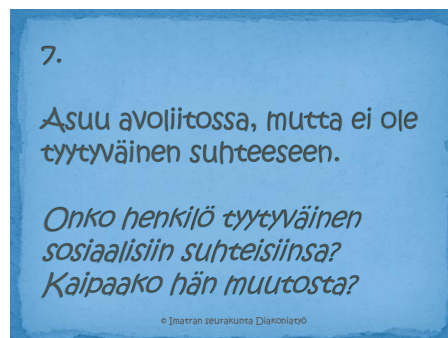

Joonalle tarjotaan kesätöitä, mutta hän joutuu harmikseen kieltäytymään niistä ajanpuutteen takia.

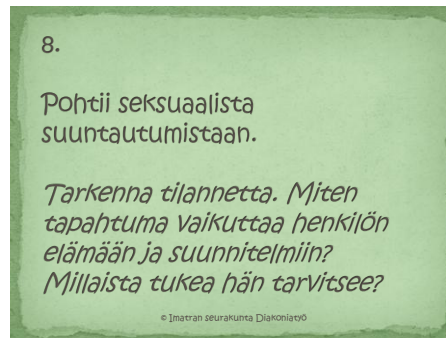

Aikuisuus:

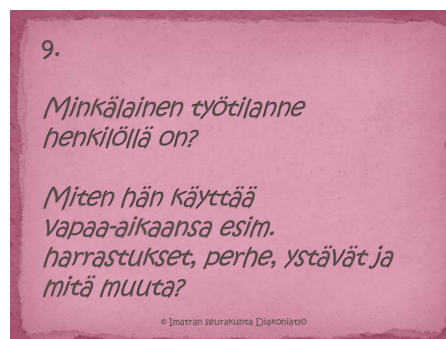
Joonalla on oman alan vakituinen työpaikka

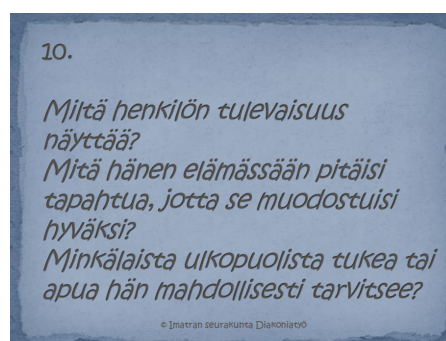
ja hän asuu omakotitalossa avovaimonsa kanssa, muttei ole täysin onnellinen.

Joonan ei ole varma pitääkö sittenkään naisista. Hän haluaa jutella ammattiauttajan kanssa ja pohtia ajatuksiaan.

Joonalla on edelleen vakituinen työpaikka, muttei hän harrasta enää teatteria vaan on vaihtanut sen taitoluisteluun. Joonan ei ole ollut vuosiin tekemisissä ystäviinsä työtilanteen ja kiireiden takia.

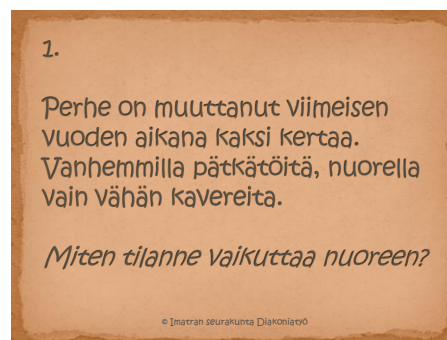

Joonan kaipaa ystäviään ja aikoo järjestää heille aikaa. Hän aikoo muuttaa pois avovaimonsa luontoa jotta saa selvittää mitä ajattelee.

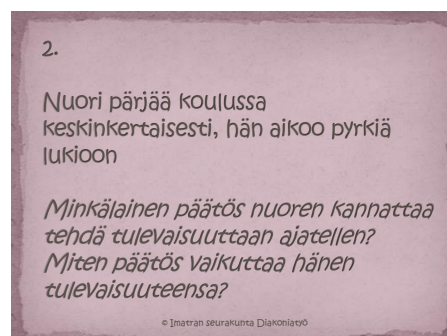
Tarina 5

Tyttö 15v Kerttuliina. Vanhemmat eivät kykene huolehtimaan Kerttuliinasta. Hän asuu lastenkodissa eikä hänellä ole sisaruksia.

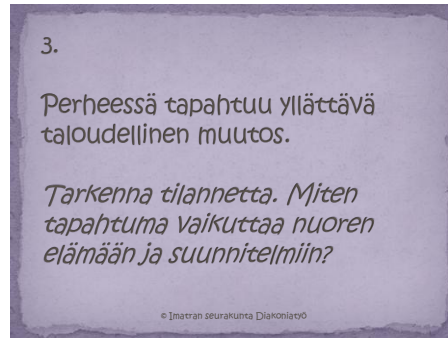

Kerttuliinan tilanne on heikko, sillä hän on muuttanut viimeisen vuoden aikana kahteen eri lastenkotiin. Hän on vain aika ajoin koulussa eikä hänellä ole kuin pari kaveria.

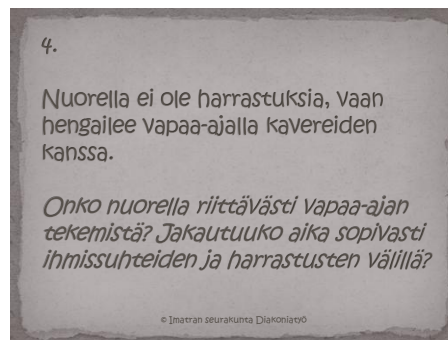

Vanhemmat alkoholisoituivat vuosi sitten, koulu alkoi menemään huonosti ja hänen täytyy alkaa panostaa kouluun, että pääsisi lukioon.

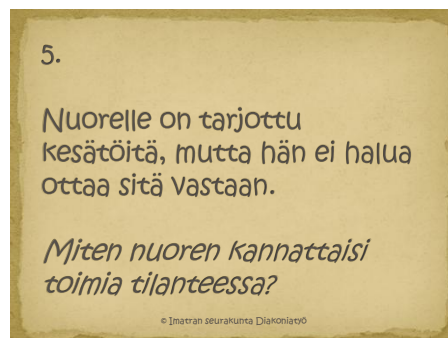

Kerttuliina saa rikkaan sijaisperheen. Nyt Kerttuliina saa uusia kavereita uudesta koulusta ja hänellä on varaa hakea tasokkaaseen lukiokoulutukseen.

Kerttuliina tarvitsee jonkin harrastuksen josta hän pitää. Nykyään vapaa-aika kuluu sujuvasti uusien kavereiden seurassa kaupungilla.

Kerttuliinalle tarjotaan kesätöitä kaupungilta, mutta hän ei ota työtä vastaan koska haluaa jättää paikan sellaiselle kuka sitä rahallisesti tarvitsee

6.

Perustaa oman yrityksen.

Tarkenna tilannetta. Minkälainen asumis- ja taloudellinen tilanne henkilöllä on? Minkälaisia suunnitelmia hänellä on työn ja opiskelujen suhteen?

© Imatran seurakunta Diakoniatyö

Aikuisuus:

Hän sai ylioppilaslakin ja lukion käytyä hyvän pohjan työelämään. Hän lähti yliopistoon opiskelemaan lääkäriksi ja erikoistui kirurgiksi. Kerttuliina perusti yksityisen vastaanoton muutaman vuoden työkokemuksen jälkeen.

7.

Paljon kavereita. Välit perheeseen kunnossa, mutta yhteydenpito on vähäistä.

Onko henkilö tyytyväinen sosiaalisiin suhteisiinsa? Kaipaako hän muutosta?

© Imatran seurakunta Diakoniatyö

Nyt hänellä on avomies ja paljon ystäviä. Hän sai sovittua välit biologisten vanhempien kanssa mutta yhteydenpito on vähäistä.

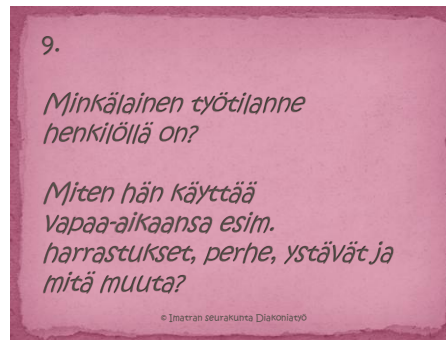
8.

Yllättävä taloudellinen muutos.

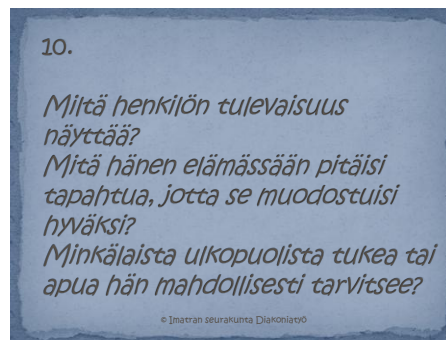
Tarkenna tilannetta. Miten tapahtuma vaikuttaa henkilön elämään ja suunnitelmiin? Millaista tukea hän tarvitsee?

© Imatran seurakunta Diakoniatyö

Kerttuliina joutui auto-onnettomuuteen, avomies kuoli ja hän masentui. Masennuksissaan hän teki kirurgisen virheen ja joutui maksamaan korkeat korvausmaksut.

Yritys joutui konkurssiin. Työtä ei siis enää ole. Vapaa-aika menee lähibaarissa ja ystäviä ovat lähinnä kyseisen baarin vakioasiakkaat.

Kerttuliinan tulevaisuus ei näytä valoisalta. Hänen täytyisi ryhdistäytyä, mennä AA-kerhoon ja hankkia työpaikka ja vanhat ystävät takaisin ja aasi pihalle. Henkinen ja taloudellinen ulkopuolinen tuki olisi tarpeen.

LIITE 3 Haastattelukysymykset

TEEMAHAASTATTELU

Miten käsität diakonian?

Miksi diakoniaa tehdään?

Millainen oli oman rippikoulusi diakoniaopetus?

Miten koit sen?

Miten koit diakoniapelin?

Pelin toimivuus/ mielekkyys?

Miten kehittäisit peliä?

Olivatko ohjeet selkeät?

Mitä haasteita koet isosella olevan osana peliä?

Mitä peli opetti isosen näkökulmasta?

Kuinka voisit toteuttaa diakoniaa omassa elämässäsi?